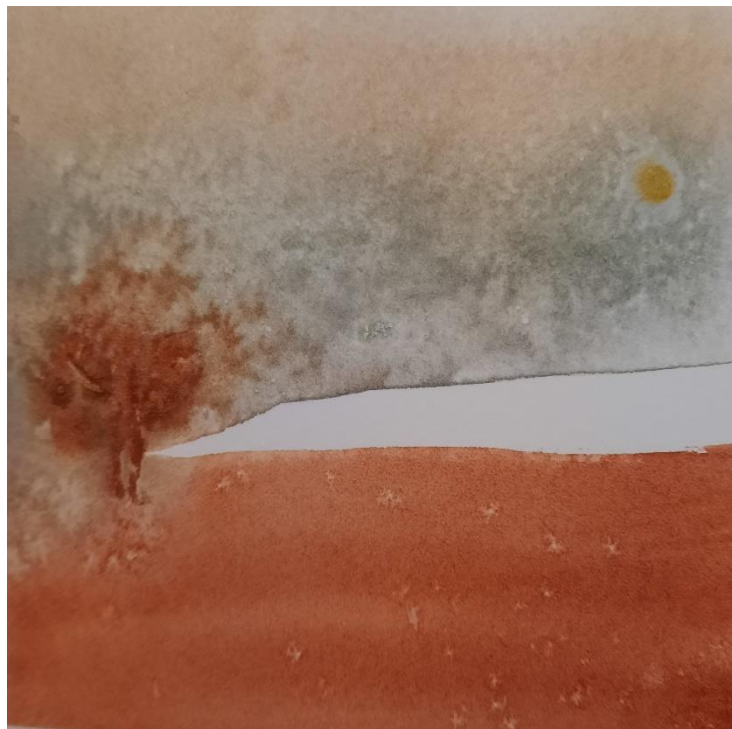

JEBRON INFO

MAANDELIJKS DIGITAAL INFOBLAD

November - December 2023

JEBRON

2023-2024

Inhoud

02 Als de nachten donker zijn

03 AGENDA NOVEMBER - DECEMBER 2023

04 BIJ DE ACTUALITEIT (Rond GAZA en ISRAËL)

De westerse wereld staat erbij en kijkt ernaar Johan Depoortere

Waarom heeft Israël Hamas groot gemaakt? Marc Vandepitte

09 ENKELE "WIJZE" ARTIKELS DIE ONS OP WEG KUNNEN ZETTEN BIJ ONS NADENKEN OVER "GODVERGETEN"

Brief aan de leerkrachten katholieke godsdienst (1 oktober 2023) Thomas

Na de aardbeving, het veldhospitaal Ignace D'hert

Misbruik is geen zaak van geloof, maar van macht. Klerikale macht. *Gie Goris*,

'De godvergeten macht ligt bij de slachtoffers die zich verenigen' Christophe Busch

Standpunt Sylvie Walraevens (Tertio): 'God vergeten'

'Bij een priesterwijding voel ik alleen nog medelijden' Guinevere Claeys

Als je slachtoffers van misbruik vergeet, dan vergeet je God

26 ENKELE ANDERE TEKSTEN ZOMAAR Nood breekt wet!

Haalt dit adagium het in Europa en België?" Tony Van Haver

'In memoriam EU: wie kan zijn handen nog in onschuld wassen?' Martha Balthazar

Bart Eeckhout, hoofdcommentator De Morgen op 6 juli 2023.

INHOUDELIJK THEMA VAN HET WERKJAAR 2023-2024

JAARTHEMA: GESTALTEN VAN VREDE

TEKST TER BEZINNING BIJ HET EINDE VAN 2023

Als de nachten donker zijn

Naar Catharina Visser, Uit: 'Opstaan in stilte', Dabar-Luyten.

Als de nachten donker zijn,
ontsteek een lamp
in onze ziel.

laat (Jouw) nabijheid dan
als een kompas zijn.

Als de storm raast
over ons bestaan,
geef ons vertrouwen
doorheen een zacht suizen.

Alle angst, alle onrust,
alle vertwijfeling en verdriet,
laat ze verstillen bij Jou.
(...)

Als we gejaagd zoeken
naar antwoorden
op onze vragen:
'Wat nu?', 'Waarom?',
'Wie ben ik (nog)?',

Leer ons stil zijn zodat we
Jouw hoopvolle stem
kunnen horen.
Onuitsprekelijke,
wees bij ons.

AGENDA NOVEMBER - DECEMBER 2023

Zondag 5 november om 10.30 uur in de Werfkapel : **Allerheiligenviering** rond Matteüs 18 (omgaan met tegenstellingen binnen de christelijke gemeenschappen.

Deze viering wordt voorbereid door groep 1.

Maandag 6 november van 19.30 tot 21.45 in De Mantel van Sint Maarten :
BIJBELS LEERHUIS. We lezen verder in Numeri en staan stil bij de hoofdstukken 19 en 20.

Zondag 19 november om 10.30 uur in de Werfkapel:

Een viering om Luc Vankrunkelsven te gedenken

Deze viering wordt voorbereid door groep 4 (Stefaan)

Dinsdag 22 november om 20 uur: **Dagelijks Bestuur van Jebron** in Erembodegem

Zondag 3 december om 10.30 uur in de Werfkapel:

Stilstaan bij de Advent: armoede en vrede. Rond de figuur van Helder Camara

Deze viering wordt voorbereid door groep 2.

Maandag 4 december van 19.30 tot 21.45 in De Mantel van Sint Maarten :
BIJBELS LEERHUIS. We lezen verder in Numeri en staan stil bij de hoofdstukken 21 en 22.

Zondag 17 december om 10.30 uur in de Werfkapel.

Viering met het thema van Welzijnszorg. Als het mogelijk is, wordt een ervaringsdeskundige uitgenodigd.

Deze viering wordt voorbereid door groep 4 (Stefaan)

Zondag 24 december om 17 uur: **Kerstviering in de Werfkapel.**

Midden in de donkerste dagen kunnen bloemen gaan bloeien.

(Deze Kerstviering wordt voorbereid door de liturgiegroepen 1 – 2 – 3 samen).

Zondag 7 januari 10.30 uur: Nieuwjaarsviering

Nieuwjaarsviering met als thema: Vrede met jezelf (wie je ook bent).

Geïnspireerd door Mariage Encounter.

Deze viering wordt voorbereid door groep 3.

Maandag 9 januari 19.30 tot 21.45 in De Mantel van Sint Maarten : **BIJBELS LEERHUIS**. We lezen verder in Numeri en staan stil bij de hoofdstukken 23-25 (het beroemde verhaal van Bileam).

BIJ DE ACTUALITEIT (Rond GAZA en ISRAËL)

DE WESTERSE WERELD STAAT ERBIJ EN KIJKT ERNAAR

Johan Depoortere – vroeger journalist bij de VRT – in ‘Salon van Sisyphus’ Palestijnen inspecteren de schade na een Israëlische luchtaanval op het El-Remal-gebied in Gaza-stad op 9 oktober 2023. Israël bleef op 10 oktober strijden tegen Hamas-strijders en verzamelde tienduizenden troepen en zware bepantsering rond de Gazastrook, na een massale actie te hebben gezworen. over de verrassingsaanval van de Palestijnse militanten.

De tragedie van Gaza denkt tegelijkertijd aan het getto van Warschau, de belegering van Sint-Petersburg en de etnische zuivering van Nagorno Karabach. Het regime van Aliyev kon, niet gehinderd door protesten van de Europese Unie van de Verenigde Staten, 100.000 of meer etnische Armeniërs uit hun huizen en dorpen naar buurland Armenië verdrijven.

Palestijnen inspecteren de ruïnes van een gebouw dat verwoest werd tijdens Israëlische luchtaanvallen op Khan Younis in het zuiden van de Gazastrook, op 8 oktober 2023. Op 8 oktober woedden gevechten tussen Israëlische strijdkrachten en de Palestijnse militante groepering Hamas, waarbij honderden doden vielen aan beide kanten na een aanval. De verrassingsaanval op Israël bracht premier Benjamin Netanyahu ertoe te waarschuwen dat zij “aan een lange en moeilijke oorlog begonnen”. Foto door Mahmoud Fareed \ apaimages

Dat laatste lijkt het model dat het zionistische regime voor ogen staat. Na het uithongeren en wurgen, de vernietiging van de verdrijving van de grote omvang van de twee en een half miljoen oorspronkelijke bewoners van Gaza. Dat zit helemaal in de lijn met de historische gang van zaken. In de geschriften van de zionistische ideologen, in dagboeken, brieven, artikelen, congres toespraken is het centrale thema: Wat te doen met de Arabische bewoners in een toekomstige joodse staat. Het antwoord heet “transfer,” eufemisme voor verdrijving of etnische zuivering. Ben Goerion, de latere premier en vader des vaderlands, schrijft in het kort aan zijn zoon : “We moeten de Arabieren verdrijven en hun plaats innemen zodra we daar de macht toe hebben.”

Ben Goerion wachtte op een goede gelegenheid en werd op zijn wenken bediend met de oorlog van 1948. De uitvoering van de “transfer” is in 1948 begonnen met de verdrijving van de plaatselijke bevolking van Palestina die plaats moest maken voor Europese kolonisten. Minstens 750000 Palestijnen werden verjaagd, rechtstreeks met militaire agenten of met terreur. Denk aan Deir Yassin , het dorp waar de interventie van de latere premier Menachim Begin een massaslachting aanrichtte en daarna het aantal slachtoffers nog overdreef met de bedoeling de aangewezen bewoners van het land zoveel mogelijke angst aan te jagen – te terroriseren – zodat ze zo “vrijwillig” mogelijk zouden vertrekken

Minstens 418 dorpen – later zou het nog veel meer worden – werden met de grond gelijk gemaakt van omgetoverd tot Kibbutzim en joodse steden. Zoals de dorpen Najd en Huj die nu “Sderot” heten en waarvan de oorspronkelijke bewoners op 12 en 13 mei 1948 door de Negevbrigade van het Israëlische leger werden gedreven naar het aangelegde Gaza. Hun inheemse woningbouw is nog steeds in erbarmelijke omstandigheden en zij zijn het die met een rakettenregen en een bloedige terreuractie hebben genomen. Wie twijfelt aan deze versie van deze geschiedenis, leze het werk van de Israëlische historicus Benny Morris . Hij beschrijft in de koele woorden van de historicus de massamoorden, de verkrachtingen en de vernietiging van de dorpen die met de etnische zuivering van Palestina meerdere malen.

Morris is de autoriteit bij uitstek over de Nakba, de tragedie van het bepaalde volk, die hij op basis van Israëlische documenten in detail heeft beschreven maar die gecompliceerd dat de zionistische overwinnaars van de oorlog in 1948 het werk niet hebben afgemaakt en niet alle Palestijnen hebben verjaagd. Dat verwijt hij Ben Goerion, de eerste Israëlische premier die in Israël nog steeds bijna goddelijke status heeft. De opvolgers van Ben Goerion laten er geen twijfel over bestaan dat ze zijn opdracht willen voltooien door van Israël een homogeen joodse staat te maken waar geen plaats is voor niet-joden. De zogenaamde “liberale” van “linkse” zionisten wil dat werken in stilte doen, zonder de tere humanistische gevoelens van de bondgenoten en geldschietters in de VS en Europa al te zeer te krenken, de extreme zionisten die het nu voor het zeggen hebben doen het openlijk en zonder propagandistische en diplomatieke fraaiheden. Bezalel Smotrich van de “religieuze zionisten” zegt het duidelijk: de Palestijnen hebben de keuze tussen “verdwijnen of in Israël blijven wonen als onderklasse (“resident alien”) omdat er volgens de Joodse wet, aldus Smotrich, “altijd een bepaalde inferioriteit moet zijn .” Ofwel kunnen ze kiezen voor verzet “en dan weten de Israëlische strijdkrachten wat hun te doen staat.”

Smotrich is een boegbeeld van wat de liberale Israëlische krant Haaretz “joods fascisme” noemt. Hij is minister van Financiën en staat aan het hoofd van de “civiele administratie” van de Westbank, de Orwelliaanse benaming van het militaire bestuur. Smotrich is niet alleen. Minister van Defensie Yoav Galant – de meest “liberale” minister in het kabinet Netanyahu kan de genocide in Gaza verantwoorden omdat de slachtoffers geen mensen maar “beesten” zijn – allicht ook de 326 kinderen die tot nu toe door de Israëlische bommen zijn vermoord.

Zelfs een liberaal boegbeeld als de schrijver David Grossman kan de ware aard van het zionisme niet verhullen. Grossman twijfelt of hij de aanvallers van Hamas “beesten” moet noemen “maar het staat buiten kijf dat ze niet menselijk zijn.” De ontmenselijking van de tegenstander – de voorwaarde voor genocide. Grossman had het over de genoemde aanvallers die zich schuldig hebben gemaakt aan wreedheden, maar over de collectieve bestraffing van de Gazaanse bevolking – overduidelijk een oorlogsmisdaad – heeft de grote humanist niets te vertellen.

Wie zegt dat “de extremisten aan beide kanten” zelfsveel schulden hebben aan de huidige tragische situatie vergeet dat “onze extremisten” de openlijke steun krijgen van Biden, Blinken, Sunak, De Croo, Macron, Scholz en von der Leyen die aan het gebouw van de Europese Unie in Brussel de vlag van de onderdrukker laat projecteren. Haar voorbeeld werd gevolgd in Frankrijk en Duitsland waar uitingen van solidariteit met het bepaalde volk als “haatmisdrijven” worden gebrandmerkt en verboden . De hypocrisie van von der Leyen is zo opzichtig dat zelfs de speciale rapporteur van de Verenigde Naties voor de bezette gebieden te groot wordt.

Waarom heeft Israël Hamas groot gemaakt?

Marc Vandepitte – DeWereldMorgen 16 oktober 2023

De verrassingsaanval vanuit Gaza zaaide dood en vernieling en lokte wereldwijd heel wat verontwaardiging uit. Maar wat er niet bij wordt gezegd, is dat zowel het ontstaan als de huidige sterkte van Hamas voor een belangrijk deel te danken is aan een doelbewuste politiek van achtereenvolgende Israëlische politieke leiders en meer in het bijzonder van de huidige premier Netanyahu.

Bij een verrassingsaanval vanuit Gaza werden op zaterdag 7 oktober meer dan 1.000 Israëlische burgers gedood en 220 soldaten en 45 politieagenten. De aanval werd uitgevoerd onder leiding[1] van Hamas. Daarbij werden veel burgers gedood en gijzelaars meegenomen, inclusief kinderen en ouderen. Dat is duidelijk in strijd met het oorlogsrecht.

Wereldwijd is er veel verontwaardiging over deze daden, maar wat er niet wordt bij gezegd is dat zowel het ontstaan als de huidige sterkte van Hamas voor een belangrijk deel te danken is aan een doelbewuste politiek van achtereenvolgende Israëlische politieke leiders.

Verdeel en heers

In 1976 werden de gemeenteraadsverkiezingen op de Westelijke Jordaanoever gewonnen door de PLO[2] en seculier Palestijn links. Als tegenzet keurde de Israëlische militaire regering een paar dagen later in Gaza de opkomst goed van 'Islamitische Vereniging', waarvan het doel was de moslimreligie te verspreiden door middel van culturele en sportieve activiteiten.

Zowel het ontstaan als de huidige sterkte van Hamas is voor een belangrijk deel te danken aan een doelbewuste politiek van Israël

De spirituele leider ervan was Ahmad Yassin, hij zou later Hamas oprichten. De uitleg van de toenmalige militaire regering luidde: "Het is beter voor de Palestijnen om te bidden, dan zich zorgen te maken over de politiek".

In 1981 werd de Egyptische president Anwar El-Sadat vermoord door islamitische extremisten. Tientallen Palestijnse radicale islamitische studenten werden uit Egypte verdreven en kregen van Ariel Sharon, de toenmalige Israëlische minister van Defensie, de toestemming om zich in Gaza te vestigen. Deze studenten werden later de leiders van Hamas en de Islamitische Jihad.

Het jaar daarop gaf Israël groen licht – en, volgens sommigen, een materiële bijdrage – voor de bouw van het gebouw van de Islamitische Vereniging. In 1987 werd Hamas opgericht.

Het 'maaien van gras'

De laatste tien jaar ligt de hoofdverantwoordelijkheid voor de versterking van Hamas bij Netanyahu, die sinds 2009 nagenoeg onafgebroken aan de macht is.

Volgens de Israëlische retoriek en die van Netanyahu is Hamas de vijand nummer één. Dat is een geknipte dekmantel om de blokkade te handhaven tegen Gaza en om er om de zoveel jaar een oorlog tegen te starten. Maar tegelijkertijd verschaft Hamas voor Netanyahu een prima excuus om zijn cynische agenda door te voeren.

Volgens de Israëlische kwaliteitskrant Haaretz was het doel van Netanyahu om een situatie te creëren waardoor er geen onderhandelingen komen voor een tweestatenoplossing. Door Hamas te versterken slaat hij twee vliegen in een klap.

Hamas verschaft voor Netanyahu een prima excuus om zijn cynische agenda door te voeren

Vooreerst bestendigt hij op die manier de tweespalt tussen de Palestijnse Autoriteit (PA) op de Westelijke Jordaanoever en Hamas in Gaza,[3] wat hem het argument verleent dat de PA niet

alle Palestijnen vertegenwoordigt. Ten tweede is een sterk en actief Hamas een uitstekend alibi om niet te moeten onderhandelen met 'extremisten'.

Volgens de Palestijnse politieke analist Yousef Munayyer is er beslist "dat een situatie van voortdurende politieke instabiliteit en geweld te verkiezen is boven het sluiten van een soort grotere politieke overeenkomst die daadwerkelijk zou leiden tot een definitieve status die vrede brengt tussen Israëli's en Palestijnen".

De Israëlische strategie ten aanzien van Hamas zou je kunnen omschrijven als 'het maaien van gras': laat deze beweging maar wat groeien, maar militante en militaire inspanningen worden onderdrukt door middel van regelmatige grondinvasies en bombardementscampagnes (die door de jaren heen duizenden Palestijnse burgers hebben gedood).

Hamas als troef

Netanyahu heeft deze cynische strategie zelf nooit publiekelijk uitgesproken, maar intern deed hij dat wel en andere hooggeplaatsten deden het in zijn plaats. Zo bijvoorbeeld generaal-majoor Gershon Hacoen van de Israëlische reservisten: "We moeten de waarheid vertellen. De strategie van Netanyahu is om de optie van twee staten te voorkomen, dus maakt hij van Hamas zijn naaste partner. Hamas is openlijk een vijand. In het geheim is het een bondgenoot."

In een door Wikileaks gelekte diplomatieke correspondentie tussen Amos Yadlin, het toenmalig hoofd van de inlichtingendienst van de Israëlische strijdkrachten (IDF) en Richard Jones, de VS-ambassadeur in Israël, zegt Yadlin dat "Israël 'blij' zou zijn als Hamas Gaza zou overnemen, omdat de IDF Gaza dan als een vijandige staat zou kunnen behandelen".

"Israël zou 'blij' zijn als Hamas Gaza zou overnemen, omdat de IDF Gaza dan als een vijandige staat zou kunnen behandelen"

Bezalel Smotrich, de huidige Israëlische minister van Financiën en een van de meest extremistische leden van de uiterst rechtse regeringscoalitie was in een interview in 2015 zeer openhartig over de aanpak van Hamas: "De Palestijnse Autoriteit is een last, en Hamas is een troef. Hamas is een terroristische organisatie, niemand zal haar erkennen, niemand zal haar status geven bij het Internationaal Strafhof, niemand zal haar een resolutie laten indienen bij de VN-Veiligheidsraad."

Die uitspraken deed hij op een moment dat de Palestijnse Autoriteit vooruitgang boekte op het internationale toneel, door de VN-erkenning van Palestina en een onderzoek van het Internationaal Strafhof (ICC) naar Israëlische misdaden in Palestina voor elkaar te krijgen.

Dat zag Smotrich met lede ogen aan. "Abu Mazen (daarmee verwijzend naar Mahmoud Abbas, president van de PA) verslaat ons op belangrijke gebieden. En Hamas zal op dit punt, naar mijn mening, een aanwinst zijn." Op een ander moment zei hij "dat de PA op internationale fora grote schade aan Israël toebrengt, en dat het voor Israël beter is om aan de ineenstorting ervan toe te werken".

Steun aan Hamas

Tussen 2012 en 2018 gaf Netanyahu aan Qatar de goedkeuring om voor ongeveer een miljard dollar financiële steun te geven aan Gaza. Minstens de helft daarvan bereikte Hamas, inclusief de militaire vleugel.

Volgens de Times of Israël verklaarde Netanyahu op een bijeenkomst van zijn partij dat diegenen die tegen een Palestijnse staat zijn, de overdracht van geld naar Gaza moeten steunen, omdat het handhaven van de scheiding tussen de PA in de Westelijke Jordaanoever en Hamas in Gaza de oprichting van een Palestijnse staat zou verhinderen.

Tussen 2012 en 2018 gaf Netanyahu aan Qatar de goedkeuring om voor ongeveer een miljard dollar financiële steun te geven aan Gaza

Een andere geldstroom kwam er via arbeiders uit Gaza die in Israël gingen werken. Israël wilde het aantal werkvergunningen voor die arbeiders verhogen en Hamas werd bij de discussies daarover betrokken. Nadat Netanyahu in januari 2023 weer aan de macht kwam, is het aantal werkvergunningen sterk gestegen.

In de beginjaren was Hamas een kleine amateuristische verzetsorganisatie. Door de cynische strategie van Israël wist het zich om te vormen tot een efficiënt en dodelijk leger.

Volgens The Economist behandelde Netanyahu Hamas ook als een legitieme macht in Gaza. Zo keurde hij in 2011 een deal goed, waarbij één Israëlische soldaat werd geruild met 1027 Palestijnse gevangenen. Die ruil verhoogde uiteraard de positie van Hamas onder de Palestijnen. “Door de PA te ondermijnen en haar militante rivaal te versterken, zou Netanyahu beter kunnen beweren dat Israël geen “partner voor vrede” heeft. Maar de Palestijnen trokken een andere, zij het voorspelbare les: dat de enige manier om concessies van Israël af te dwingen geweld is”, aldus The Economist.

Opvallend is ook dat de regeringen onder leiding van Netanyahu sinds 2014 nagenoeg een oogje dichtgeknepen hebben voor de brandbommen en raketbeschietingen vanuit Gaza.

Strategie gefaald

Tot aan de grootschalige verrassingsaanval van vorige week leek de Israëlische regering te geloven dat het delicate evenwicht met Hamas eeuwig zou kunnen duren.

Volgens Tareq Baconi, die werkt voor een Palestijnse denktank, “is het bestuur van Hamas in de Gazastrook een grote troef geweest, vooral omdat het Israël liet geloven dat het twee miljoen Palestijnen in een kooi kan stoppen”. Dat geloof is nu aan diggelen geslagen.

“Het bestuur van Hamas is een grote troef geweest omdat het Israël liet geloven dat het twee miljoen Palestijnen in een kooi kan stoppen”

De conclusie van Haaretz is scherp: “Men moet erkennen en duidelijk en expliciet stellen dat, aan Israëlische zijde, de persoon die de fundamentele verantwoordelijkheid draagt voor het doden van meer dan duizend Israëli’s door Hamas Benjamin Netanyahu is – de heimelijke, maar ook effectieve en essentiële bondgenoot van Hamas.”

Deze strategie is ook mee verantwoordelijk voor het bloedbad en de humanitaire catastrofe die Israël nu aan het aanrichten is in een van de meest dichtbevolkte regio’s van de wereld.

Voetnoten bij deze tekst:

[1] In de mainstream media wordt de aanval exclusief toegeschreven aan Hamas, terwijl hij in werkelijkheid uitgevoerd werd door verschillende Palestijnse verzetsbewegingen, waarvan Hamas wel veruit de grootste en belangrijkste is.

[2] De Palestijnse Bevrijdingsorganisatie, meer bekend onder de Engelse afkorting PLO (Palestine Liberation Organization) is een koepelorganisatie van Palestijnen die streven naar een eigen staat. De organisatie werd opgericht in 1964. De PLO omvat de belangrijkste partij Fatah, het Democratisch Front voor de Bevrijding van Palestina (DFLP), het Palestine Liberation Front (PLF), het Arab Liberation Front (ALF), het Popular Struggle Front (PSF) en enkele kleinere groeperingen.

[3] Na een splitsing met Hamas in 2007 was het gezag van de PA beperkt tot de Westelijke Jordaanoever. In Gaza kreeg Hamas het voor het zeggen.

ENKELE “WIJZE” ARTIKELS DIE ONS OP WEG KUNNEN ZETTEN BIJ ONS NADENKEN OVER “GODVERGETEN”

Brief aan de leerkrachten katholieke godsdienst (1 oktober 2023)

Thomas (www.godsdienstonderwijs.be)

Onder de enorme en terechte golf van pijn en verontwaardiging die momenteel over Vlaanderen is gekomen, richt deze brief zich tot jullie, godsdienstleerkrachten, wiens perspectief in de huidige discussie onderbelicht blijft. Een brief aan jullie die vooraan staan wanneer deze golf van boosheid en ongeloof neervalt, in jullie klassen, in de leraarskamer, in vrienden- en familiekring, op straat en in de media; en niet in het minst: bij jezelf.

Reeds weken zijn ook jullie zelf ten diepste getroffen en geschokt door het kwaad en onrecht op zo'n schaal, van zo'n diepte en op zo'n systemische wijze. Op datzelfde moment moeten jullie als professionals leerlingen, maar ook collega's, familieleden en vrienden aan antwoorden helpen. Soms worden jullie ook ter verantwoording geroepen, mee verantwoordelijk geacht, of zelfs geïdentificeerd met de daders en het instituut dat hen herbergt; een positie waar professionals in grote catastrofes meestal van gespaard worden.

Terwijl jullie dag in dag uit met jonge mensen willen bouwen aan een verdraagzame samenleving vanuit de schoonheid en kracht van levensbeschouwingen, en de christelijke boodschap in het bijzonder, wordt jullie werk vandaag niet alleen besmeurd door een vorm van kwaad waarvan jullie zelf walgen, maar zijn er tegelijk strekkingen die de situatie aanwenden om misbruik te maken van dit leed om eigen achterliggende agenda's door te duwen. Op hetzelfde moment dat jullie zich in de klas moeten staande houden en maatschappelijk scheef bekeken worden, worstelen jullie zelf met 'ongeloof', boosheid, machteloosheid en woede. Juist wanneer jongeren medestaanders nodig hebben die kadering kunnen geven van binnenuit, roept men van buiten af dat jullie werk en unieke positie zélf best worden opgedoekt of afgeschaft; alsof jullie aan de kant van de daders in plaats van de slachtoffers zouden staan.

Onze christelijke traditie is niet vreemd aan zo'n ervaringen van boosheid, machteloosheid, moedeloosheid, van bidden en vechten zonder resultaat, van onvergeefbaarheid. Aanklacht en uitzichtloosheid maken deel uit van de diepere lagen van het christelijk zelfverstaan. Ze dienen niet om de pijn die we voelen theologisch goed te praten of te verheerlijken. Als christenen worden ons andere perspectieven aangereikt om tragedies als deze te verwerken.

- *De pijn en het verdriet blijvend verbinden aan de slachtoffers en de herinnering aan de slachtoffers.* Het christendom is een religie waar de erkenning en de herinnering aan de geheel onschuldige Gekruisigde mens centraal staat. Onze pijn, ons verdriet, onze machteloosheid is daarom in de eerste plaats verbonden met de pijn, het verdriet en de machteloosheid van wie de gruwel heeft moeten ondergaan. Geen zelfmedelijden. Ons lijden moet in de eerste plaats een 'mede-lijden' zijn, een plek waar de ander in het centrum wordt geplaatst. De ervaring van de *oprechte* mede-staander die in de eerste

plaats zorg draagt voor de erkenning van het diepe lijden waar het eigen lijden naar verwijst; een lijden dat zich niet laat recupereren, door niets of niemand. In de woorden van Levinas: Een 'lijden zonder betekenis'.

- *In de menselijke morele verontwaardiging van vandaag het Goede blijven zien, of althans proberen dat te doen.* Het is een moeilijke opdracht om in een storm van diepe emoties die een reactie zijn op het kwaad steeds het goede te zien, dat te onderscheiden, en te bewaren. De massieve boosheid van de samenleving tegenover Kerk (en bij uitbreiding zelfs christelijk geloof) heeft vaak als diepere kern een verlangen van mensen naar het goede. Het feit dat mensen boos worden in confrontatie met machtsmisbruik getuigt van de kracht van het goede dat het kwaad niet snel opzij laat zetten. Het is een categorisch “neen” tegen kwaad en geweld. Ook al zijn wraak en vergelding vervolgens niet de wegen die Christus voorleefde om met het kwaad om te gaan, ook dit soort reacties vanuit de samenleving tonen in de eerste plaats dat mensen niet onverschillig zijn en ten diepste niet willen pleiten voor een wereld die gedomineerd wordt door de wet van de sterkste, maar weldegelijk aanraakbaar en aanspreekbaar zijn door het lot van zij die een kwetsbare positie hebben. Zelfs protest dat op gene wijze belichaamt hoe Christus reageerde op zonde en zondaars geeft wel degelijk aan – zij het op negatieve wijze – dat machtsmisbruik geen plaats mag krijgen binnen een gemeenschap. Zoals Eva in de opening van *Godvergeten* (aflevering 4 01.58) op ontroerende wijze getuigt: "Ik denk niet dat Jezus dat heeft gewild".
- *Steeds in stilte de draad weer opnemen en geduldig en in de diepte verder werken vanuit het initiële en authentieke verhaal waarvoor christenen staan, wanneer de verontwaardiging zich weer op andere thema's zal vastzetten.* Als godsdienstleerkrachten blijven we verder zoeken naar echte antwoorden op de crisis in kerk en samenleving. Hoe staat de kwetsbaarheid van de ander in het centrum van het christelijk geloof? Welke rol spelen lichamelijke en seksualiteit in ware menselijke ontmoetingen? Hoe omgaan met de spanning tussen instituut en inspiratie en met de zondigheid van de Kerk? In welke mens en in welke God kan men geloven als er zoveel kwaad en lijden is in de wereld? Wat zijn de verschillende christelijke en levensbeschouwelijke reflecties op deze thema's? Wat betekent vergeving echt?

Vandaag, nog meer dan gisteren, is de nood aan goed godsdienstonderwijs groot. De godsdienstleerkrachten vervullen als mede-dragers en mede-stichters van een andere toekomst een bijzondere positie. Ze dragen niet de schuld die de daders gisteren en vandaag over zich afroepen door met hun gruwelijke daden de christelijke boodschap te bezoedelen maar ze dragen wel stuk voor stuk mee verantwoordelijkheid voor het heden en de toekomst. Het is hun plicht en roeping de meest authentieke versie van Christus' origineel verhaal uit te dragen.

Na de aardbeving, het veldhospitaal

Ignace D'hert

“Kom eens naar mijn kamer”! Het wekte vooral hilariteit. Dat was het niet voor wie de dupe was geweest. Voor hen was het alleen maar bitter en pijnlijk. Er werd hooguit gesuggereerd dat sommige geestelijken losse handjes hadden. Maar “seksueel misbruik” was een term die we in die tijd niet eens kenden. Ik heb het over de jaren 50-60 van de vorige eeuw. De geestelijkheid

stond boven alle verdenking. Enkel hier of daar werd in het donker iets geheimzinnigs gefluisterd. Het officiële uithangbord van de kerk bleef onbesmeurd.

Zolang de hiërarchie maar overeind bleef

Geestelijken werden verondersteld voorbeeldige mensen te zijn met een hoge morele standaard. Die reputatie wilde ze ook hoog houden. Zolang de meerderheid in de samenleving de kerk goed gezind was leverde dat alleen maar voordelen op. Haar hiërarchische structuur stemde wonderwel overeen met een even hiërarchische structuur van de samenleving. De wijwaterkwast bezegelde hun verbond. Daarnaast was er ook nog het voetvolk. Zowel in de kerk als in de samenleving. Zij zorgden voor de dagelijkse behoeften die orde en rust moesten verzekeren. Ook zij mochten er zijn, zolang de hiërarchie maar overeind bleef.

Moeizame democratisering

Vaticaanum II (1962-1965) betekende een breuk met de vanzelfsprekende plaats van de kerk in het maatschappelijk leven. Ook maatschappelijk was er heel wat beroering. Het zijn de bekende jaren 60 die aan de grondslag lagen. De overstap van een hiërarchische structuur naar een meer democratisch kerkinstituut verliep moeizaam. De kerk als het volk Gods werd niet op alle banken even enthousiast begroet.

Meer schijn dan werkelijkheid

Het zelfde deed zich voor in de beleving van seksualiteit. Celibataire mannen hadden uitgedokterd wat goed en niet goed was voor echtparen. "Humanae vitae" was het resultaat van deze kerkelijke zorg. Het werd een breekpunt dat tal van mensen deed afhaken. Vele gelovige mensen voelden zich in de steek gelaten. Seksualiteit stond blijkbaar nog steeds onder verdenking. Ook de gelijkwaardigheid van mannen en vrouwen kreeg geen kans in de kerk. We tuimelden terug naar de jaren 50. De vernieuwing was meer schijn dan werkelijkheid. Het openbaarde wél de vervreemding die zich aan het voltrekken was. Terwijl zich maatschappelijk een nieuw tijdperk aankondigde bleef de kerk hangen in haar vroegere inzichten en morele normen.

De machtsgreep

Met de komst van Johannes Paulus II ging de deur pas goed op slot. De encycliek "Ordinatio sacerdotalis" was een pure machtsgreep. Vrouwen konden nooit priester worden. Nog maar eens een duw die een blaam was voor de geloofwaardigheid van het kerkinstituut. Rond dezelfde tijd doken de eerste signalen van seksueel misbruik op. Het kerksysteem schoot in actie om de schade zoveel mogelijk te beperken. Bisschoppen en priesters die zich hadden schuldig gemaakt werden verplaatst. Feiten werden ontkend en geminimaliseerd. Tot de bom barste. Het was duidelijk dat seksueel misbruik ingebakken zat tot in de hoogste kringen van de kerkelijke hiërarchie. Een hele machinerie trad in werking die vooraanstaande kerkmensen moest beschermen. De kerk die met Vaticanum II toch een hoopvolle start had gemaakt raakte ondergedompeld in ongeloofwaardigheid.

Instituut versus gemeenschap

Wat nu? Gelukkig hebben we een onderscheid leren maken tussen de kerk als instituut en de kerk als gemeenschap van gelovigen. Want dat maakt het verschil. Of het gaat om een instituut gebouwd op macht dan wel op mensen die samenkomen om zich te inspireren aan het evangelie. Vanzelfsprekend heeft elke beweging of gemeenschap nood aan enige vorm van organisatie. Maar nu waren er grenzen overschreden die ontoelaatbaar waren. In "De namiddag van het christendom" heeft Tomas Halik een hoofdstuk over de kerk dat inspirerend kan zijn. Ook hij stelt de vraag waar het nu met de kerk naartoe moet. En hij bespreekt een aantal modellen die voor onze tijd relevant kunnen zijn.

Oefenen in de woestijn

Het eerste model werd reeds geformuleerd op het concilie. Er wordt afgestapt van de kerk als een zaak van het Vaticaan, bisschoppen en geestelijken. In plaats van de hiërarchie komt de kerk naar voor als een volk onderweg, een pelgrimerend volk op weg is naar een land van belofte. Het grote voorbeeld is het verhaal van de uittocht van de joden uit de slavernij van Egypte. Op zoek naar een land waar ieder mensenleven telt. Een land waar niet de macht regeert, maar waar samenhang voorop staat. Dat heeft de joodse gemeenschap geleerd tijdens zijn tocht door de woestijn. Woestijn was leer- en oefenplaats: er voor zorgen dat niemand achter blijft. Niemand mag aan zijn/haar lot worden overgelaten. Je medemens is je broeder, je zuster. Dat is het beeld van wat kerk hoort te zijn. Zo was het ook in het begin. Dat horen we bij Paulus. Hij gebruikt het beeld van het lichaam om duidelijk te maken hoe de gemeenschap er dient uit te zien. Niemand kan zich hoger achten dan een ander. Ieder lid van het lichaam heeft een functie en is nodig om het lichaam te laten leven.

Het veldhospitaal van Halik

Een ander model voor de kerk vandaag noemt Halik het veldhospitaal. Het is een beeld dat past bij de situatie vandaag. De kerk is haar onaantastbaarheid kwijt. Ze wordt integendeel ter verantwoording geroepen. Het is gebleken dat de kerk de naam "Lichaam van Christus" niet waard is. Het seksueel misbruik is één zaak. Even pijnlijk is het grote systeem van wereldwijd toedekken en minimaliseren. Het veronderstelt een heel netwerk van vooraanstaande kerkmensen die elkaars wandaden geheim houden of bagatelliseren. Dat is het angstaanjagende van een kerk die in zo'n straatje is terecht gekomen. Het gaat niet langer om het evangelie maar om het eigenbelang. Seksueel misbruik wordt over de hele wereld gesignaleerd.

De kerkelijke tempel in puin

De kerkelijke tempel is in elkaar gestort en laat enkel puin achter. Het prestige van de kerk ligt aan diggelen. Om een behoorlijk veldhospitaal te kunnen bouwen, moet je beginnen met puin te ruimen. Gekwetste mensen dienen zo vlug mogelijk verzorgd worden. Niemand mag alleen of zonder zorgen achter blijven. Er is tijd nodig om wonden te genezen. Er dienen tenten gebouwd om in deze woestijn te leven. Want een woestijn is het.

Het herstellen van de netten

Een boetetijd dringt zich op. Boeten is een term afkomstig uit de wereld van de vissers. Het betekent het herstellen van de netten die stuk zijn gegaan. De knopen herstellen die het net moeten samen houden. Doen ze dat niet dan is het "amen en uit" met hun bestaan als vissers. Het geldt ook voor de kerk. Zij dient onder ogen te zien hoeveel knopen stuk zijn geraakt en bedenken hoe ze die kunnen herstellen. Zo zal het veldhospitaal een tent zijn waar mensen met hun gebroken leven terecht kunnen.

Misbruik is geen zaak van geloof, maar van macht. Klerikale macht.

Gie Goris, Voormalig hoofdredacteur van MO

Er is al zo veel gezegd en zo veel geschreven over het systematische misbruik de voorbije weken, dat ik weinig aandrang voelde om er nog een mening en een hartekreet bovenop te gooien. Alle verontwaardiging over het seksueel (kinder)misbruik in de Kerk is terecht, ook al is er intussen ook wel sprake van politieke recuperatie en media-opportunisme, dat vermindert de authenticiteit van de woede niet.

Er was alleen, in toenemende mate, iets wat ik miste: het benoemen van het systemische karakter van het misbruik. Welk systeem, welke bron en hoe kon het zo lang bestaan?

Dat systeem heet klerikale macht. Het is niet het geloof in God dat voortaan bestreden moet worden, of het bestaan van een kerk, het is de klerikale macht.

Tot mijn vreugde lees ik in de brief van de bisschoppen, die dit weekend in de katholieke kerken voorgelezen wordt, deze zin in de slotparagraaf: 'We sluiten ons aan bij de uitdrukkelijke wens van paus Franciscus om een einde te maken aan de klerikale cultuur waarvan het misbruik een gruwelijke uitwas is.' Omdat ik vrees dat die zin niet de aandacht zal krijgen die hij verdient, ben ik toch maar op mijn klavier geklauterd.

De klerikale macht die in de twintigste eeuw dit monster van misbruik gebaard heeft, is een complex systeem. Ze ontstond in een kerk die zich liet gebruiken door de wereldse macht, waardoor geloofsgemeenschappen in zekere zin politieke bouwstenen werden voor een imperium. Dat produceert uiteraard de behoefte aan controle, en in de pre-digitale tijden was er geen beter controlesysteem dan een piramidale hiërarchie: elke niveau bewaakt het volgende en kan ter verantwoording geroepen worden door het hogere.

De extreme centralisering van de katholieke Kerk resulteert daardoor in enorme ideologische controle én in het verlies van de centraliteit van de geloofsgemeenschap. Het instituut wordt uitgebouwd op basis van zijn kaders en machtsstructuren, niet op basis van zijn gemeenschappen en hun behoeften. Die omkering is van groot belang als je wilt begrijpen hoe het mogelijk is dat de "bedienaren" van de godsdienst zich ongestraft konden ontwikkelen tot roofdieren binnen die gemeenschap.

Maar het cruciale element is natuurlijk het gegeven dat we spreken over gewijde ambten. De inzet van mannelijke priesters voor de gemeenschap was niet zomaar een engagement, het was een roeping. Het was niet het idee van Pol of Pier om priester te worden, het was God zelf die hen had gezien, uitgekozen en geroepen. De initiatie in de klerikale structuur nam jaren in beslag – inclusief uiteraard de drill om te incultureren en zich conform te gedragen – en werd afgerond met een wijding. Vanaf dat moment werd elke gewijde priester een dienaar van God en de kerk, en een herder voor de kudde.

De man zelf was overtuigd van zijn uitverkiezing, het systeem had dat geconsacreerd en de rest had zich daarnaar te voegen. De rest, dat betekende tot een eeuw geleden: de grotendeels analfabete en verpauperde massa's. Zij zagen de pastoor, de baron en de directeur als de drievuldigheid van de macht in het dorp, en alle drie gedroegen ze zich ernaar.

Een hiërarchische structuur vol mannen die zich uitverkoren wanen en daarvoor met goddelijk gezag gezalfd worden, dat moet mislopen. Het zorgt voor onderlinge omerta en voor onredelijke aanvaarding van wangedrag binnen de gemeenschap. En dat betreft niet enkel seksueel misbruik. Pastoors konden zich alle soorten arrogantie, liederlijkheid, onkunde en autoritair gedrag permitteren, het volk zweeg. En wachtte tot de volgende kwam, want als het te erg werd, werd de onuitstaanbare verplaatst. Niet gesanctioneerd, niet ontslagen, niet gemarginaliseerd. Verplaatst.

Want de roeping en de wijding maakten de voorganger onkwetsbaar voor menselijk ongenoegen. En als het gemor toch eens te luid werd, kon de geviseerde altijd schuilen onder de mantel van een hogere in de hiërarchie.

Het gaat dus, beste bisschoppen, niet enkel om een 'klerikale cultuur', het gaat om een klerikaal machtssysteem. Het is een uitstekend idee om dat te ontmantelen, en wel met onmiddellijke ingang. Wachten tot het Vaticaan daar opdracht toe geeft, is zeggen dat je pas uit een systeem wil stappen als het systeem daartoe beslist. Dat is niet moedig, dat is abdiceren.

De luide roep op het publieke plein is nu om het geld af te nemen, de godsdienstlessen af te schaffen, en waar het kan het instituut af te breken. Ik zou zelf minder inzetten op de financiering van de kerk, al zijn daar zeker vragen bij stellen na de schandalen van de voorbije decennia én na de leegloop van de kerken. Belangrijker, denk ik, is een focus op de deconstructie van de klerikale macht en het teruggeven van die macht aan de gemeenschappen en de gelovigen zelf.

Dat een gemeenschap een part-time vrijgestelde heeft, lijkt me evident. Maar als de wetgever wil ingrijpen, zou hij kunnen opleggen dat die alleen vergoed wordt als hij of zij binnen een wettelijk arbeidscontract werkt, met de parochieraad als verantwoordelijke werkgever. Ik gooi maar een balletje op, en ik weet dat het vervangen van priesters door “leken” geen wondermiddel is. Veel van de diakens en zelfs lekenwerkers van de voorbije jaren toonden zich net zo klerikaal, net zo geroepen en net zo zelfingenomen met hun roeping als hun volledig gewijde voorgangers.

Berouw, nederigheid, schuldbesef: het zijn zaken die blijkbaar heel veel jaren (en een documentaire, en een storm van publiek protest) nodig hadden om door het portaal te raken en zich vol in het schip van de kerk te tonen. Echte actie tot verandering vraagt echter structurele omwenteling. Maak van de kerk een zaak van de gelovigen. Maak hen verantwoordelijk en aansprakelijk, en beschouw de vrijgestelden als bedienden in plaats van bedienaars. Het is minder spectaculair dan de zelfgeseling die nu op het publieke forum geëist wordt, maar de perversie van een machtsstructuur bestrijd je niet met woorden en intenties, niet met symbolen of geduld, maar met de afbraak van de oude structuur en de opbouw van een nieuwe.

De klerikale kerk had zich nooit mogen ontwikkelen en opleggen. Haar vervangen door een parochiale kerk had allang moeten gebeuren, maar werd tegengehouden door ... u raadt het nooit: de priesters, de bisschoppen, de kardinalen, de curie, de pausen, de hele klerikale hiërarchie die het geloof gebruikte voor opbouw en instandhouding van de eigen macht en privileges.

P.S. Doe ik hiermee onrecht aan de vele priesters en zusters die ik gekend heb en die ongelooflijk straffe mensen waren, strijders tegen onrecht, behoeders van de kwetsbaren, steunpilaren van hun gemeenschap, zieners van een nieuwe samenleving? Ik denk het niet. Een voor een waren het mensen die zich inzetten, eerder ondanks het gewijde ambt dan als deel van de klerikale hiërarchie. Voor velen zou de afbraak van de instituties ook eerder een bevrijding zijn dan een bedreiging. Net daarom blijven zij vandaag, midden deze storm, onzichtbaar

‘De godvergeten macht ligt bij de slachtoffers die zich verenigen’

Christophe Busch - Directeur van het Hannah Arendt Instituut

Knack 29-09-2023

De arrogantie van de kerkelijke heerschappij vergat dat de waarlijke macht ligt bij zij die samen komen en samen handelen tegen een heerser. Dat moment is nu gekomen, meent Christophe Busch.

Macht komt overeen met het menselijke vermogen niet slechts te handelen, maar in eensgezindheid te handelen. Macht is nooit de eigenschap van een individu; het behoort aan een groep, en blijft slechts bestaan zolang de groep bij elkaar blijft. (Hannah Arendt, Over geweld.)

Sedert enkele weken is Vlaanderen in de ban van de kerk. Of beter gesteld in de ban van de slachtoffers van de kerk. We leerden weinig tot niets nieuw, maar wel kreeg voor het eerst het ongebreidelde slachtofferschap een indringend beeld. Het gelaat van het aangedane leed, gevolgd door een verdrukkend en misselijk makend systeem van wegstijven, in een poging om de heerschappij van een instituut beschermen.

Het feit dat de VRT als openbare omroep deze reeks maakte, en al zeker de wijze waarop, vind ik een ongelooflijk lichtpunt in deze gruwelijke duisternis.

Het feit dat de VRT als openbare omroep deze reeks maakte, en al zeker de wijze waarop, vind ik een ongelooflijk lichtpunt in deze gruwelijke duisternis. Het plaatst eindelijk de heerschappij

van een instituut dat systemisch seksueel geweld onderhield frontaal tegenover de macht van de slachtoffers. Wat is die macht? Eenvoudigweg hun moed, hun verhaal, hun sereniteit, hun aanklacht, maar bovenal het feit dat ze optreden als groep met een eensgezinde stem. Een stem die steeds mondiger en luider wordt, een stem die nu verenigd wordt.

Het onderscheid tussen macht en heerschappij

Hannah Arendt maakt een duidelijk onderscheid tussen macht en heerschappij.

Hoewel macht bij de meeste mensen vandaag als iets negatiefs aanzien wordt, klopt dat niet. Macht heb je nodig voor verandering, net zoals een betoging of volksopstand een gebundelde macht heeft om tot verandering te komen. De witte mars in 1996 na de zaak Dutroux ontplooidde een ongeziene macht in België die de instellingen op hun grondvesten deed daveren. Macht verenigt mensen rond een bepaald oordeel, mening of aanklacht.

De macht van de slachtoffers vandaag verenigt, stimuleert en inspireert om een einde te maken aan de heerschappij van een instituut.

In vier afleveringen van waarheidspreken werd deze verenigde macht van de slachtoffers een drijvende kracht om samen te handelen. Eenieder die het gelaat van het slachtoffer zag, zijn schreeuw om erkenning, zijn schreeuw van onrecht, zijn schreeuw van gruwel als mens aanhoorde, kan onmogelijk wegstijgen of in de zijlijn blijven. De macht van de slachtoffers vandaag verenigt, stimuleert en inspireert om een einde te maken aan de heerschappij van een instituut.

Heerschappij is, volgens Arendt, net het tegenovergestelde van macht. Waar macht voortkomt uit verenigd te handelen, is heerschappij gebouwd op verdeeldheid. Divide et impera, of verdeel en heers. Het beeld dat bij mij het meeste blijft hangen, is de kardinaal en de bisschop in hun chique fauteuils en daartegenover het slachtoffer op een krukje.

Verdeel en heers. Het gesprek dat zich ontwikkelde in slechts enkele zinnen en daarbij het beeld van onderwerping toont hoe de heerschappij van een instituut centraal staat. Niet het slachtoffer, niet het geweld, niet de vernietigde levens staan centraal, maar wel de heerschappij van het instituut en het be-heersen van het volk. Heerschappij gaat uit van het gebod en de gehoorzaamheid.

Samen verzet plegen

De arrogantie van de kerkelijke heerschappij vergat daarbij dat de waarlijke macht ligt bij zij die samen komen, een groep vormen en samen handelen tegen een heerser. Samen verzet plegen. Iets wat elke onbetamelijke heerser vreest of vroeg of laat onverwacht ontdekt. Dat moment is nu gekomen. Het imperium is gevallen en wat de heerser daarmee doet hebben wij nu geen boodschap meer aan. De macht van de slachtoffers breekt de heerschappij van het instituut. Een heerschappij die decennialang de macht tegen zichzelf heeft gevoed door systemisch seksueel geweld te laten volgen door een steeds terugkerend patroon van (leren) wegstijgen. De heerser heeft daarmee elke morele grond op zijn heerschappij verloren.

Hier ligt de les die we vandaag moeten trekken: de godvergeten macht ligt bij de slachtoffers die zich verenigen.

Wat de heerser nu plant, zegt en doet, heeft geen belang meer. We hebben lak aan de heerschappij van een instituut dat verdeelt en heerst. Dat slachtoffers bevroegt over het geweld, maar wel procedures opstart om de bewijzen ervan te laten verdwijnen. Divide et impera. Het imperium is gevallen en niemand heeft het recht om nog te gehoorzamen in het licht van de zovele gelaten van slachtofferschap. Daar ligt de les die we vandaag moeten trekken: de godvergeten macht ligt bij de slachtoffers die zich verenigen, die beslissen om samen te handelen.

Ik hoop dat andere instituties en heerschappijen, zoals politiek en justitie, heel goed rondom zich heen kijken. Deze keer niet als heerser en al zeker niet vanuit een verdeel-en-heersprincipe,

maar wel als medemensen die naast het slachtoffer gaan staan, hun verantwoordelijkheid nemen en handelen samen met de slachtoffers.

Het imperium is gevallen

28 december jaarlijks centraal stellen in het licht van de macht van de slachtoffergroep is één van de zinvollere antwoorden die ik hoorde.

Een eerste stap daartoe is een prachtig voorstel dat enkele van de slachtoffers zelf maken. Een voorstel dat de macht van de slachtoffers als groep herdefinieert en opnieuw bevestigt. Dat aantoonde hoe hun macht tegen een verdrukkende heerschappij kon ingaan net door zich te verenigen, door samen te handelen. Op 28 december herdenken we jaarlijks de moord op de onschuldige kinderen van Bethlehem. Vermoord door de heerser Herodes uit schrik dat zijn heerschappij zou eindigen. Deze dag jaarlijks centraal stellen in het licht van de macht van de slachtoffergroep is één van de zinvollere antwoorden die ik voorbij weken hoorde. Niet de vele initiatieven van bepaalde instituties, die absoluut een meerwaarde kunnen hebben, maar wel het jaarlijks beklemtonen dat een heerschappij kan vallen door de godvergeten macht van de slachtoffergroep. De onvoorstelbaar grote groep van slachtoffers van de kindermoord van Vlaanderen, de kindermoord van helaas vele andere regio's.

Divide et impera kan enkel worden gestopt door wij die structureel de godvergeten macht van het slachtofferschap herinneren, herdenken en herbevestigen. Het imperium is gevallen door de macht van de groep. De macht van het verzet. Niemand heeft het recht om te gehoorzamen!

Standpunt Sylvie Walraevens (Tertio): 'God vergeten'

GEPUBLICEERD OP DINSDAG 12 SEPTEMBER 2023 - **12:29**

De kelk moet tot op de bodem geledigd, pleit Sylvie Walraevens in 'Tertio' naar aanleiding van de Canvas-documentaire 'Godvergeten'.

Met de plechtige installatie van een nieuwe, jonge aartsbisschop en de eeuwige geloften van een jeugdige monnik in de abdij van Affligem begon de maand in de Belgische Kerk ronduit vreugdevol. Het waren sprankels hoop voor een zoekende en soms vertwijfelde Kerk. Toen moest de mokerslag nog komen. Nauwelijks twee dagen later startte Canvas zijn vierdelige reeks Godvergeten, waarin slachtoffers van misbruik door geestelijken getuigen. Intussen zijn we twee afleveringen ver. Wat we te horen kregen, is hartverscheurend. Huiveringwekkend. Des duivels.

Ontheiligd

De ravage is niet te overzien, want slachtoffers zijn er in alle soorten en gradaties. Met stip op één staan de misbruikte kinderen, gevolgd door hun ontwrichte families.

Hun trauma is onuitwisbaar.

Delen mee in de klappen, zij het op een ander niveau: de ontelbare integere geestelijken die de feiten vol afschuw aanhoren en het wantrouwen van de maatschappij voelen afstralen op hun eigen persoon, handelen en levenskeuze. Ook het christelijk geloof werd in zijn diepste kern verminkt, ontheiligd. Jezus koos radicaal voor de meest kwetsbaren. Dat de daders zich net aan hen vergrepen, is heiligschennis. Elk van die kinderen werd gekenmerkt door een fragiliteit: door hun jonge leeftijd, sociaal, emotioneel of fysiek.

We spreken over de Kerk als 'moeder', maar welke moeder gaat zo meedogenloos om met haar kwetsbare kinderen?

Godvergeten is dan ook een erg treffende titel: God werd door de daders totaal miskend en de slachtoffers voelen zich schromelijk door God en Kerk verlaten.

Alarm

Sommigen vragen zich af waarom die zwarte bladzijde telkens weer moet worden opengeslagen, terwijl de Kerk herhaaldelijk spijt en schaamte toonde en talrijke maatregelen nam. Dat is ontegensprekelijk zo, maar de kelk moet tot op de bodem geledigd. Het gaat immers niet om een paar rotte appels, daarvoor was het misbruik te wijdverspreid. Het probleem is systemisch, want gelinkt aan de enorme machtspositie van de Kerk. Die macht was in onze contreien lokaal lang stevig ingebed, en wereldwijd is dat nog steeds zo.

Macht in foute handen is levensgevaarlijk: in de politiek, op de werkvloer, in de Kerk.

Misbruik van macht verwoest levens. Sommige jongeren voelen zich vandaag weer aangetrokken tot een traditionele, hiërarchische Kerk. Een foute keuze, want dergelijk gedachtegoed draagt de kiemen van machtsmisbruik in zich.

Authenticiteit

Dat het misbruik in de Kerk systemisch is, betekent niet dat elke geestelijke vatbaar is voor daderschap. Het misbruikschandaal is voor de Kerk en haar integere dienaars wat de terroristische aanslagen waren voor de grote meerderheid van de moslims die wel rechtgeaard zijn: een schandvlek op wat hun het meest dierbaar is, hun geloof. Sommigen verwerpen wegens de uitwassen het fenomeen religie volledig, maar zij verliezen daarbij de enorme waarde uit het oog van het authentieke gedachtegoed – wars van historische uitwassen – voor individu en maatschappij. Religie moet niet worden verbannen, maar uit de verschroeiende brand van misbruik gered.

Naast de prioritaire zorg voor de slachtoffers is ook dat een verantwoordelijkheid van de Kerk.

Haar moreel gezag heeft alleen bestaansrecht als het gebaseerd is op de compromisloze inzichten en het leven van Jezus, niet op scheefgegroeide constructies.

Deemoed

In De Afspraak vroeg presentator Bart Schols herhaaldelijk aan een slachtoffer wat de Kerk nog kon doen. Een echt antwoord kwam er niet. Voor die mensen, kapotgemaakt, is er simpelweg geen antwoord meer. Hun jeugd en vertrouwen zijn voor altijd verwoest.

Wat de Kerk ook doet, ze kan het trauma niet ongedaan maken. Haar rest alleen deemoed.

En de daadkracht om te verzekeren dat dat de laatste generatie slachtoffers was.

Maatschappelijk kan de Kerk op weinig krediet rekenen, want de schandalen kwamen op een moment dat velen haar al verwierpen wegens haar geloofspunten, haar macht, haar strikte moraal. Er is wrok en wantrouwen. Het badwater stinkt en het kind is vuil. De Belgische bisschoppen hebben de loodzware taak een instituut dat zich heeft misdragen, te vertegenwoordigen en te herstellen. In een officiële reactie op de tv-reeks spreken ze over “schaamte en schroom” en noemen ze de voorbije dertien jaar “een leerschool in nederigheid”.

Esse est percipi – Bestaan is gezien worden – heet het prachtige beeld dat ter nagedachtenis van alle misbruikslachtoffers werd ontworpen. De opdracht is duidelijk.

‘Bij een priesterwijding voel ik alleen nog medelijden’

De walging die sinds Godvergeten door Vlaanderen trekt: hij voelt ze al een half leven. Rik Devillé, de pastoor die nooit ‘meneer pastoor’ is geweest, kent de slachtoffers en de verhalen al vele jaren. Hij luisterde, hij schreef het op, hij gaf ze een stem. Natuurlijk voelt deze nationale woede als een finale gerechtigheid. ‘Maar gooi alstublieft de Bijbel niet weg.’

Guinevere Claeys De Standaard 23 september 2023

De kelder is leeg. Dat benadrukt hij. Rik Devillé had hier thuis naar de eerste aflevering van Godvergeten gekeken, waarin hij zichzelf in zijn eigen kelder die vele kostbare dossiers, zeg maar mensenlevens, zag doorbladeren, en de transparantie van de hele scène drong toen pas echt

tot hem door. Hij voelde zich plots al te zichtbaar. ‘De ochtend na die eerste aflevering heb ik meteen mijn kelder leeggemaakt, en heb ik al die dossiers met die zovele kwetsbare verhalen elders ondergebracht. Ah ja, natuurlijk. Mijn adres is makkelijk te vinden, en de kelder, ja, dat is duidelijk de zolder niet. Hoeveel locatiegegevens kon ik prijsgeven? Dat ik daar niet eerder aan had gedacht. Dat vond ik toch wat onvoorzichtig van mezelf.’

Blijft u zo hard op uw hoede?

‘Dat het grote publiek nu mijn verontwaardiging deelt over dat wrede en brede machtsmisbruik maakt mij niet minder gehaat door het kerkinstituut. Integendeel. En ik heb al zoveel onwaarschijnlijk meegemaakt met dat instituut, ik schrik nergens nog van. Natuurlijk blijf ik op mijn hoede. Ik ben al dertig jáár, sinds de publicatie van mijn eerste boek, op mijn hoede. Vorige zaterdag, na de tweede aflevering van Godvergeten, kreeg ik een mail van een Brusselse priester. Ik zette me al schrap, maar in die mail bleek hij me te bedanken voor alles wat ik heb gedaan. Ik wist niet wat ik las. Ik was zo aangedaan. Ik heb hem pas de volgende dag kunnen antwoorden. Dit was de allereerste keer, in dertig jaar heeft een collega-priester daarbuiten mij nooit een vriendelijk bericht gestuurd, laat staan dat hij dankbaarheid uitsprak. Het was een zeldzaam lichtpunt in mijn mailbox.’

Wat krijgt u daar nu vooral binnen dan?

‘De verhalen van misbruik blijven maar komen, en sinds Godvergeten weer in een versneld tempo. Net weer een verhaal uit het Brusselse Sint-Jan-Berchmanscollege. Het houdt niet op. En elk slachtoffer verdient het gehoord te worden, dat is nu toch wel het minste. Die mensen hebben na zoveel jaren eindelijk de moed verzameld om de pijn in de ogen te kijken, om net dátgene te doen waar ze al hun hele leven van weglopen, om eindelijk eens echt te durven bestáán. De courage en de kracht en de overgave die ik hier, aan deze tafel, al voor mijn ogen heb zien gebeuren, dat kun je je niet voorstellen. Wat goed van documentairemakers Ingrid Schildermans en Ibbe Daniëls dat zij die kracht in Godvergeten hebben kunnen overbrengen. Want jij bent hier nu wel voor mij, maar dit gaat natuurlijk helemaal niet over mij. Dit gaat over hén: al die dappere mensen die rechtop gaan staan en durven te spreken.’

Dertig en alleen

Het begon bijna dag op dag 31 jaar geleden met wat uitgever André Van Hale-wyck de beste promotiecampagne ooit noemt, ‘die we zelf nooit hadden kunnen bedenken’. Op 22 september 1992 zou het kerkkritische boek De laatste dictatuur voorgesteld worden, in bijzijn van de uitgever, van auteur Rik Devillé en van kerkjurist Rik Torfs. Maar daar kwam iets tussen: een telefoontje, de avond voordien, vanuit het bisdom. Het gevolg was dat de uitgever helemaal alleen op de boekvoorstelling zat, tussen twee lege stoelen. André Van Halewyck herinnert het zich nog helder: ‘Gelukkig was Jan Becaus daar met een ploeg van Het journaal. De beelden van een boekvoorstelling waarop de auteur zélf niet aanwezig mocht zijn, die waren zo krachtig dat ik me niet kan voorstellen dat kardinaal Danneels zich die avond voor zijn televisietoestel niet keihard voor het hoofd heeft geslagen. Het was een scène die de titel van het boek op een prachtige manier bevestigde. Wat een cadeau van het bisdom. Een godsgeschenk. Anderhalve maand later zaten we al aan de vierde druk. Ik herinner me dat geestelijken ze stiekem bij ons in het magazijn in Leuven kwamen kopen. Het maakte echt van alles los. Ik heb Riks speech voor de boekvoorstelling hier trouwens nog liggen.’

U hebt er meer dan iets aan gedaan.

Deville: ‘Dat hoop ik dan. Ik krimp nog altijd ineen als ik aan die 22ste september denk. Ik zat thuis te huilen bij die beelden van de lege stoelen. Ik voelde me zo kwaad, zo machteloos. Dit was mijn eerste boek, waar ik zo lang aan had gewerkt, waarvan ik ook zo hard hoopte dat het een en ander in gang zou zetten. En dan had ik het in dat eerste boek nog niet eens over seksueel misbruik. Die verhalen zijn pas nadien bij mij geraakt – omdat mensen in mij plots het juiste

aanspreekpunt zagen voor al wat fout liep in de kerk. In dat eerste boek klaagde ik vooral de blinde en oerconservatieve machtswillekeur van het Vaticaan aan. Bijna alles waarvoor ik ooit priester was willen worden, zag ik onder druk komen te staan. In dat boek kwamen mijn teleurstelling en mijn hoop samen.'

Waarvoor was u ooit priester willen worden?

'Dat is simpel: om mijn leven te kunnen wijden aan de evangelische schoonheid. Ik wou gehoorzamen aan die prachtige waarden van respect, tolerantie en samenhang. Wat een sprong voorwaarts de mensheid ooit, dankzij dat evangelie, niet heeft gemaakt.'

Wanneer hebt u die schoonheid ontdekt?

'Ik ben er deels in groot geworden, denk ik. Maar dan moet ik je even terug meenemen naar de jaren 50. Ik groeide op in een boerenfamilie in Bogaarden, diep in het Pajottenland. Mijn grootmoeder die bij ons inwoonde, een Nederlandse, was zeer katholiek, ik ging altijd met haar mee naar de mis, en ik was nogal onder de indruk van al die beelden, die heiligenlevens en verhalen. Ik was daar zeer vatbaar voor. Als misdienaar werd ik bovendien bij elke begrafenis uit de klas gehaald – al die levensgrote, indrukwekkende bijeenkomsten heb ik dus bovengemiddeld vaak van kleins af meegemaakt. De kerk, dat was mijn leefwereld.'

Uw beslissing kwam dus bijna vanzelfsprekend?

'Toch niet. Ik naderde het einde van mijn humaniora en ik weet nog dat ik de vraag "wat wil ik doen met mijn leven?" heel ernstig nam. Een mens leeft maar één keer, dat besepte ik heel goed, dus wou ik voor het allerhoogste en het allerbeste gaan en dat was voor mij: het evangelie. Dáár kwam al dat allerbeste in samen. Niet in een relatie. Daar was ik niet mee bezig. Dat was geen item, toch niet bij mij thuis, er werd nooit over gesproken. Ik zag dat dus ook niet als iets zingevends, of iets waar je betekenis uit kon halen. Een relatie was voor mij maar een vorm. Raar eigenlijk, want ik herinner me wel nog momenten dat ik stomverliefd was. Maar dat was iets dat passeerde, en dat vond ik veelzeggend. Het seminarie leek me echt de beste keuze. Ik heb daar mijn ouders geweldig groot verdriet mee berokkend, en daar kan ik nu soms zo'n spijt van hebben. Wat heb ik die mensen toch aangedaan?'

Omdat u enig kind was, bedoelt u?

'Ah ja! Ze hadden maar één zoon, en die besloot dan nog eens priester te worden. Achteraf bekeken had ik dat niet mogen doen. Dat was te hard. Ze hadden tenslotte ooit al een zoon verloren. Guido. Mijn kleine broertje. Ik was zes toen hij geboren werd en wat was ik blij. Eindelijk niet meer alleen. Maar hij heeft niet lang geleefd. Ik hoor mijn moeder nog roepen vanuit haar kamer: "Guidootje is dood!" Ik weet niet waaraan hij gestorven is. Wiegendood? Dat werd toen allemaal niet uitgesproken.'

'Ook mijn beide ouders zijn vroeg, als jonge vijftigers, gestorven – in dezelfde week nog wel. Dat blijft een moeilijk verhaal. Eerst is mijn moeder gestorven, aan suikerziekte. In de dagen na haar dood ben ik thuis gaan slapen om mijn vader gezelschap te houden. Maar één avond kon ik niet blijven, omdat ik die zondagochtend als onderpastoor de vroegmis in mijn parochie moest leiden, en ik kon daar, vanwege autoloze zondag, anders nooit op tijd geraken. Nu kreeg ik nét die nacht een blindedarmontsteking en belandde in het ziekenhuis. Die zondag is mijn vader te voet – 9 kilometer! – naar het ziekenhuis gekomen, hij heeft me daar zien liggen en heeft me niet willen wekken, waarna hij terug naar huis is gestapt, door de sneeuw, en zich daar heeft opgehangen. Een week na mijn moeder heb ik mijn vader begraven. Ik was dertig en ik stond alleen. Enfin, ik doe dat nu misschien wat dramatisch klinken. Maar daar kwam het toch op neer.'

Tous ensemble

Rik Devillé praat met een ontzagwekkende openheid. Hij lijkt totaal bereikbaar. Met hetzelfde gemak huilt hij, lacht hij, slaat hij met de vuist op tafel. Je krijgt hem helemaal te zien. Als de

telefoon rinkelt, neemt hij op – “t Is Rik!” – en voert hij dat gesprek ongehinderd in je bijzijn. Alsof hij even demonstreert hoe makkelijk het kan zijn, niets te verbergen te hebben.

‘Spreek vrij en gij zult vrijgesproken worden’, het is een van zijn meest geliefde verzen, uit het evangelie volgens Lucas. Finaal is het de hypocrisie van de rooms-katholieke kerk waartegen Devillé al zijn langstdurende strijd voert, tegen al dat machtige stilzwijgen en oorverdovende gefluister. Aan de kerkdeur van zijn parochie Buizingen had hij lange tijd een waarschuwing hangen: Betreden op eigen risico. Een andere keer formuleerde hij het zo: Hier binnengaan kan uw gezondheid schaden. Een beetje om te lachen natuurlijk, en ook een beetje heel erg niet. ‘Ik wou daarmee aangeven: laat je hier niets wijsmaken. Het enige ware woord is het woord dat je zelf spreekt.’

Waar in wortelt die revolutionair in u?

‘Ik heb me dat ook al zitten afvragen. Het heeft vast te maken met de koppigheid van de Pajottenlandse boer in mij, een koppigheid die ik me trouwens ook al eens beklaagd heb. Maar fundamenteeler zijn toch de grote dromen van de jaren 60 waarmee mijn seminariejaren samenvielen. Met het Tweede Vaticaans Concilie wou paus Johannes XXIII ramen en deuren van de kerk eindelijk opengooien. De geest van zijn aggiornamento – het “bij de tijd brengen” – tilde ons allemaal op. Een van de nieuwe constituties was: “De kerk is het volk van God, onderweg.” Dat was een gigantische ommekeer. De kerk was dus niet meer: één paus, twee bisschoppen, de priesters, de paters en de nonnen, en helemaal onderaan het plebs. Nee, de kerk was nu: tous ensemble. Allemaal samen onderweg. Dat was zo’n mooi beeld. Wij seminaristen stonden te popelen om daar werk van te maken, alles leek mogelijk. Maar elk volgend decennium zou weer een stap achteruit betekenen. Elke nieuwe paus keerde iets verder terug in het verleden.’

Waarom?

‘Dat weet ik niet. Dat is Rome. Met als hoogtepunt, of dieptepunt dus in mijn ogen: paus Johannes Paulus II. Die heeft echt voor eeuwen kapotgemaakt. Terwijl wij nog dachten dat het allemaal goed zou komen, dat priesters niet veel later zouden mogen huwen en dat ook vrouwen priester zouden mogen worden, heeft hij op dat vlak eigenhandig de klok teruggedraaid. Om maar te schetsen hoe op die inspirerende seminariejaren één langgerekte teleurstelling volgde. Een teleurstelling die me razend maakte. En vooral daarin wortelt mijn engagement, vermoed ik. En niet dat van mij alleen, trouwens. Er zijn er nog. Zoals mijn goede kompaan Norbert Bethune.’

Halleluja, met pensioen

In hun strijd lust en onvrede vonden ze elkaar als vanzelf, de pastoor van Buizingen en de ziekenhuispastoor van Tielt. ‘We hadden elkaar al eerder ontmoet, ergens in de jaren 80, bij de Priesters en Religieuzen voor Gerechtigheid en Vrede’, zegt Norbert Bethune aan de telefoon. ‘Maar we zijn pas echt goede vrienden geworden toen hij me later belde, nadat ik in een interview een tsunami aan meldingen van seksueel misbruik in de kerk had voorspeld. Daar was ik al mee bezig sinds de jaren 80.’

Samen richtten ze de werkgroep Mensenrechten in de Kerk op, waar de vele slachtoffers zich konden en zouden melden. Zo gingen ze samen de strijd aan, en werden ze ook samen aangeklaagd (en vrijgesproken) voor laster en eerroof jegens René Stockman en zijn Broeders van Liefde. ‘Rik schreef al de verhalen van de slachtoffers zorgvuldig neer, en archiveerde ze. Dat was een even simpele als krachtige strategie. Hij is iemand die zeer goed en empathisch kan luisteren. Dat heb ik zelf ondervonden. Twee jaar geleden ben ik ernstig ziek geworden, en die volle vijf maanden heeft hij me elke dag gebeld – elke dag luisterde hij naar me, pepte hij me op. Hij is een koppige mens, zeker, maar hij is dat ook in zijn vriendschap.’

In 1992 werd Norbert Bethune als priester geschorst omdat hij in het huwelijk was getreden met zijn Lydia, waarna hij Rent A Priest-Emmaüs oprichtte en daarbinnen pastoraal actief bleef. Hij noemt het verplichte celibaat een 'zonde die de kerkleiders met een koppigheid blijven bedrijven. De kerk slaagt er maar niet in seksualiteit positief te benaderen'.

Daar is Rik Devillé het mee eens. 'Daar is nog zo'n lange weg te gaan. Al die priesters die gefrustreerd zijn geweest in de stiekeme beleving van hun seksualiteit.'

'Het celibaat is al lang afgeschaft,' schrijft u in Het misverstand, 'alleen weet Rome dat nog niet.'

'Zo is dat. Er is geen celibataire priester meer. Iedereen heeft wel een relatie, en why not? Dat Rome er zo hardnekkig aan vasthoudt, heeft natuurlijk met macht te maken. Daarom is het celibaat ook ooit ingevoerd: om macht en controle te houden over de priesters. Bovenal financieel. Want als priesters mogen trouwen, dan zou de kerk mogen fluiten naar hun erfenis. Daarover gaat het. In Rome heeft alles altijd met macht en controle te maken. En met de angst om die macht te verliezen: een zeer gevaarlijke angst. Terwijl het natuurlijk zo'n grote opluchting zou zijn, voor iedereen, ook voor de kerk zelf, om eindelijk met dat verplichte celibaat komaf te maken.'

Hoe bent u daar zelf mee omgegaan?

'Ik heb ook relaties gehad. Niet veel. Het bleef een moeilijk evenwicht. Ik heb daar in de jaren 80 het meest van afgezien, denk ik. Maar ik heb er ook nooit veel ruimte voor gehad, zeker sinds die inzet voor de slachtoffers van kerkelijk misbruik was begonnen. Dat vergde mijn volledige aandacht en engagement. Dat is grotendeels mijn "relatie" geworden, zeg maar. Maar ik zie het dus helaas nog niet snel gebeuren dat Rome het celibaat zal afschaffen. Vroeger, toen ik naar een priesterwijding keek, had ik daar nog een goed gevoel bij. Nu voel ik alleen nog medelijden. Wat moet die mens nog doormaken?'

U bent zelf wel nooit uit het instituut gestapt.

'Ah nee. Want dat wilden ze maar al te graag. Ik heb nooit zo snel antwoord gekregen van het bisdom als toen ik mijn pensioen heb aangevraagd. Bij eerdere brieven moest ik weken, soms maanden wachten op een antwoord. Nu kreeg ik dat binnen een week. "Bedankt voor uw inzet en pastorale ijver, geprezen zij de Heer, amen, halleluja." Enfin, zoiets. (lacht)'

U bent op uw 65ste met pensioen gegaan.

'Dat heb ik heel bewust gedaan. De meeste priesters blijven doorgaan tot ongeveer hun 75ste, maar ik wou absoluut plaatsmaken voor een jongere generatie. Altijd overal die opa's die te lang aan de macht blijven. Ik ben ook 20 kilometer verderop gaan wonen. Ik wou niet als een schoonouder blijven meekijken.'

U bent in Buizingen niet opgevolgd door een priester, maar wel door een ploeg leken, waarvan de coördinatie in handen is van een vrouw, Els Paridaens.

'Het is geweldig hoe die ploeg dat daar aan het doen is. Hoezeer die parochie leeft. En ineens bleken er dit jaar ook weer tachtig communicanten te zijn. Dat aantal gaat daar uitzonderlijk in stijgende lijn. In Het misverstand, het boek dat ik als afscheid bij mijn pensioen heb geschreven, pleit ik voor een "eeuw van de leek". Het wordt tijd dat katholieken niet langer in de waan blijven dat aan de mis en de klassieke priester niet mag worden geraakt.'

Hoe kijkt u naar die vele aanvragen voor ontdoping naar aanleiding van Godvergeten?

'Ik kan dat begrijpen, ik heb daar respect voor. Het is het enige middel dat mensen hebben om uit te drukken hoe kwaad ze zijn. Maar het haalt natuurlijk weinig uit. "Aangezien God dat zo heeft beslist", kan geen enkele naam uit het doopregister geschrapt worden, er kan hoogstens iets naast geschreven worden. Absurd, natuurlijk. En dat druist in tegen de rechten van de

privacy. Ik hoop dat een jurist eens het lef heeft om daartegen een proces te beginnen, zodat het vroeg of laat op Europees niveau getild wordt. Europa zou Rome tot de orde moeten kunnen roepen.'

Hoe zou de kerk nu moeten reageren, vindt u?

'Dan moet ik meteen denken aan het Bijbelverhaal van de barmhartige Samaritaan. Als je een mens ziet liggen op de grond, helemaal uitgeteld en kapot, dan moet je niet in een wijde boog om die mens heen lopen en zuchten dat die daar nu toch wel al héél lang neerligt – waar de omstreden reactie van bisschop Bonny zowat op neerkwam. Nee, dan moet je zeggen: "Ik ben hier nu, ik zie jou, ik luister naar jou, ik pak je bij de hand. Hoe gaan wij hier nu samen verder?" Zo simpel is het.'

U antwoordt weer met de Bijbel zelf. Uw geloof is altijd onaangetast gebleven?

'Meer dan dat. Het is alleen maar sterker geworden. Hoe mooi ik de Bijbel toch blijf vinden. Wat ik daar aan inspiratie uit blijf halen. Dat vraag ik met nadruk: gooi, ondanks alle verontwaardiging over het instituut, de Bijbel níét weg. De evangelische inspiratie moet blijven bestaan en uitgedragen worden.'

Daar blijft u zelf ook de troost halen?

'Bovenal. Ik moet daar niet flauw over doen, na mijn pensioen in 2009 is het niet altijd makkelijk geweest. Er heeft me weleens een gevoel van eenzaamheid en moedeloosheid overvallen. Zeker toen ook Operatie Kelk niet leek te slagen. Daarom ben ik al die getuigenissen beginnen te verzamelen voor mijn boek In de naam van de vader. Want ook al zou alle moeite voor niets zijn geweest, dan zou tóch niet vergeten worden wat die mensen is aangedaan. Dat was mijn troost, al heb ik maar een fractie van de verhalen kunnen overhouden. Mijn eerste versie telde 1.500 pagina's.'

Dat boek, waaruit Godvergeten is ontstaan, verscheen al in 2019.

'En de grote verontwaardiging komt er nu pas, dankzij deze documentaire. Tja, dat is de kracht van televisie. Ik ben zo blij dat Ingrid Schildermans mijn boek ooit heeft vastgenomen en dat dat heeft kunnen leiden tot wat nu gebeurt. Ik ben bijna tachtig, het is een opluchting te voelen dat de slachtoffers nu zo breed gezien en gesteund worden. Alles is niet voor niets geweest.'

En wat nu? Of wat morgen?

'Ik zal blijven luisteren naar wie me dat vraagt. De strijd is nog lang niet gestreden. En ik blijf ook schrijven, dat doe ik graag. Ik heb nog genoeg te doen. Dit huis deel ik trouwens met een gepensioneerde collega-priester die al jarenlang een goede vriend is. Ik ben zeer blij dat ik mijn oude dag dus niet alleen moet doorbrengen. Wat een schrijvende eenzaamheid ik soms zie bij collega's, je hebt geen idee. Daarom stellen die hun pensioen natuurlijk ook zo lang mogelijk uit. De overgang is vreselijk: van het hart van een parochie naar de totale eenzaamheid. Geen vrouw, geen kinderen, niemand. Ja, echt waar, "oude priesters", daar zit ook nog wel een dossiertje in. Daar moet ik misschien nog eens werk van maken.'

Als je slachtoffers van misbruik vergeet, dan vergeet je God

De Vlaamse documentairereeks Godvergeten laat slachtoffers aan het woord die als kind werden misbruikt door een katholieke priester of pater en heeft grote impact in België. Jacques Haers SJ reageert. "Waarom wordt er niet geluisterd?"

"Godvergeten" schokt. De moedige getuigenissen van zij die seksueel werden misbruikt, zijn zeer hard. Ik heb geweend: leed dat een leven lang beklijft, verwoestend, een wonde die nooit litteken wordt en plots weer openbreekt; de strijd tegen een instituut dat haar macht misbruikt

om zichzelf buiten schot te zetten en slachtoffers in een vergeethoek te dwingen. Het evangelie dat tot zorg oproept voor gekwetste mensen wordt gekerkerd in een kerk die, bekommerd om haar eigen imago, haar bestaanskern verraadt. Terecht is er naast het verdriet ook woede: vertrouwen is geschonden tot op het bot. Het vraagt veel schroom om deze pijn te raken; het vraagt moed van de gekwetsten om zich te laten raken.

Vertrouwen is geschonden tot op het bot

Luisteren is niet makkelijk. Ik denk aan de pijn van een vader of moeder die verschrikt ontdekken en beseffen dat ze hun kind niet hebben geloofd, gesteund of beluisterd. Zo kwam het terecht in nog grotere vereenzaming, terwijl je niet kan twijfelen aan hun liefde voor hun kind. Ook zij zijn misleid door kerkelijk machtsmisbruik. Slachtoffers werden en worden niet erkend, krijgen niet en vinden niet de ruimte om te spreken over het eigen leed... het kan bijna niet erger.

Je hoort niet: ik heb gezondigd

De vereenzamende spiraal van pijn en kwaad is groot. Je hoort als slachtoffer niet de bevrijdende woorden van Koning David: "ik heb gezondigd" (2 Sam 12:13). "Ik" – en dat ik is de onmiddellijke dader, maar ook diegenen en de structuren die het kwaad verhullen en de dader in bescherming nemen – heb je kwaad gedaan, "ik" blijf je kwaad doen. Het is een harde waarheid die ik niet onder ogen wil zien ofschoon ik er mij voor schaam en er spijt van heb. En niet eens alle daders of medeplichtigen voelen die spijt of schaamte... "Godvergeten" confronteert het geweten. "Ik" verschuil me te gemakkelijk achter huichelachtige machtsvormen van rechtspraak zoals David het doet bij de parabel die Nathan hem voorlegt. Luisteren schrikt af of wordt afgeraden. Meedogende pijn bij de pijn van een geliefde vraagt van een mens alles: je leven wordt er anders van.

Priester Rik Devillé is een van de hoofdrolspelers in het verhaal. Hij zet zich al sinds de jaren negentig in voor slachtoffers van seksueel misbruik in de kerk. Hij verwoordt het ontroerend: ieder dossier is een concrete mens van wie het leven verwoest is, iemand die bij de brokstukken van zijn of haar leven staat. "Godvergeten" verheldert ook hoe de verwoestende pijn zich niet beperkt tot de slachtoffers, maar uitwaaiert tot hun omgeving, familie, vrienden, tot onze hele samenleving. De ravage is enorm.

"Jullie hebben niet geluisterd"

Soms is ons luisteren enkel een afstandelijk, niet geëngageerd "horen". We nemen akte van iets, maar er zijn geen gevolgen aan verbonden, er verandert niets terwijl we er misschien toch een goed gevoel aan overhouden. In 1 Sam 3 lezen we hoe de kleine Samuël wel hoort, maar pas leert luisteren wanneer zijn leermeester Eli hem zegt: "Je moet antwoorden: Spreek, Heer, uw dienaar luistert". De derde keer krijgt God eindelijk de kans om te spreken en wordt God beluisterd zoals God beluisterd wil worden. Het gaat van horen naar luisteren om het harde oordeel van God over Eli te vernemen: hij is nalatig geweest bij de misdaden van het volk. Een harde boodschap die Samuël de volgende dag aan Eli zal doorgeven. Het klinkt als wat slachtoffers ook vandaag zeggen: jullie hebben niet geluisterd, jullie zijn nalatig geweest. Niet alleen de pijn van de slachtoffers brandt, ook de pogingen om die pijn te verdoezelen, het machtsmisbruik, zelfs spiritueel. Zovele priesters en levieten zijn voorbijgegaan aan de gekwetste op hun weg. Waar zijn de barmhartige Samaritanen?

Waar zijn de barmhartige Samaritanen?

De klacht niet beluisterd te worden klinkt ook in Lc 7:31-35: "jullie zijn niet in staat te dansen bij onze vreugde; jullie zijn niet in staat te wenen bij onze rouwzang. Het is godgeklagd!" Die "jullie" slaat in de evangelietekst op de vertegenwoordigers van de structuren, op spirituele en

politieke machtsdragers ... vele mensen uit het volk weten zich wel te gedragen, staan wel open en durven het aan hun kwaad onder ogen te zien (zie vers 29). Er stellen zich heel wat vragen. Wie luistert en wie niet? Waarom of waarom niet? Wat helpt om te leren luisteren? Welke denkpatronen of gevoelens verhinderen ons te luisteren? Het zijn harde vragen naar de kerk toe: jullie zijn een instituut dat er is voor de mensen, in dienst staat van de minsten en meest kwetsbaren, en toch verhindert zoveel jullie om echt te luisteren of te handelen.

De sabbat is er voor de mens

Wat is er aan de hand? Het is overweldigend en er valt veel te onderzoeken: affectieve onvolwassenheid ook bij gezagsdragers, vermijden van schandaal in een kerk die zich "heilig" noemt, klerikale en patriarchale hiërarchisch-piramidale kerkelijke structuren, individualisering van de spiritualiteit (de biecht is de biecht is van het individu... waar zijn de liturgische mogelijkheden om ook als instituut een "mea culpa" te slaan?), vorming van jonge religieuzen en seminaristen, machtsstructuren waarop te weinig controle is.

Een film als "Spotlight" biedt de kans om verdoezelende machtsmechanismen te ontmaskeren en toont ook de onmacht en angsten van mensen gekerkerd in onbarmhartige structuren. Telkens weer moeten we eraan herinnerd worden dat de mens niet gemaakt is voor de sabbat, maar de sabbat voor de mens (Mc 2:27). De structuren van de kerk zijn er om de mens te dienen en te beschermen... de mens mag nooit hun slachtoffer worden. Maar is dat echt zo? Er staat ons, en niet alleen in de kerk, een lang leerproces te wachten: de getuigenissen in "Godvergeten" maken dat heel duidelijk.

In de bres gaan staan

Er zijn mensen die het aandurven om in de bres te gaan staan zoals het in Ezechiël 22:30 heet: ze herinneren ons eraan dat God aanwezig is in de lijdende mens, en dat profeten uitgedaagd worden om het woord te nemen in de naam van wie lijden en arm zijn, in de naam van wie geen stem hebben. Het zijn mensen als Rik Devillé die sinds jaar en dag dossiers opmaakt, maar nooit vergeet dat het om lijdende mensen en slachtoffers gaat en hen ook zo vertegenwoordigt naar kerkelijke autoriteiten toe. Ook hij zegt dat hij niet beluisterd werd/wordt zoals het nodig is. Hij pleit als een gerechte voor de slachtoffers van onrecht, maar blijft zelf ook onbeluisterd. Hopelijk komt daar verandering in.

Het wordt een lange weg, niet alleen omdat er niet geluisterd wordt en vele barrières gesloopt moeten worden. De bres die de slachtoffers en hun familie, ook via een programma als "Godvergeten", in de institutionele vesting slaan is dingend nodig. Dit kan helend zijn voor de kerkelijke gemeenschappen. Die bres zal er blijven: het leed kan je niet wegvegen. Kerkelijke gemeenschappen blijven door dit leed en kwaad getekend. De ontmoeting van de verrezen Jezus met Tomas maakt dat heel duidelijk: de wonden zijn er, ze zijn niet weg te denken en ze zullen blijven. De verrezen Heer is voor altijd getekend door de kruiswonden (Johannes 20:24-29). We zullen de wonden van het misbruik nooit kunnen wegdenken van de kerk en als we dreigen dat te doen, zullen we manieren moeten vinden om de herinnering wakker te houden en de slachtoffers in ere te houden. Het zijn de wonden van vernederde en misbruikte mensen, het zijn de wonden van God zelf.

Zoeken naar herstel

Zijn helingsprocessen mogelijk? De pijn snijdt zo diep dat we het antwoord schuldig blijven. Het sacrament van de verzoening, niet alleen in de vorm van de individuele biecht, is misschien een bron van hoop: eerlijk met de feiten omgaan, in de waarheid staan, ons laten treffen in de pijn van wat gebeurd is en de verantwoordelijkheid opnemen voor onze betrokkenheid, het

voornemen om zoveel als kan herstel te brengen, alles in het werk stellen opdat het aangedane en geleden kwaad zich niet herhalen, schroomvol wagen te kijken naar de toekomst in de hoop en het verlangen dat die ook voor slachtoffers levensvreugde mag inhouden, ook ondanks de pijn. Zoeken naar herstel kan alleen in gesprek met de slachtoffers. Daarbij past het niet om zich achter God te verschuilen, het past zeker niet om van de slachtoffers te vragen een pagina om te slaan.

Er is in de Bijbel sprake van vergeving en verzoening en daar mogen we niet omheen, ook al is het vertrouwen diep geschokt. Paulus roept ons op ambassadeurs van de verzoening te worden (2 Kor 5:19-20), maar dat is niet zomaar vanzelfsprekend. Het is geen gemakkelijksoplossing die ons buiten het leed van de slachtoffers stelt. Het vraagt een lange weg die we aan niemand kunnen opleggen, maar waar we wel op kunnen hopen. We kunnen ons inderdaad al te gemakkelijk verschuilen achter een eis tot vergeving. Maar in vele gevallen is “vergeving” een hoopvol smeekgebed, niet iets dat we kunnen realiseren op eigen kracht of afdwingen van anderen. Vergeven is niet hetzelfde als vergeten, processen van verzoening wegen het lijden en aangedane kwaad niet onder het tapijt, maar wagen de hoop dat er mens- en levenswaardige toekomst mogelijk blijft, voor de slachtoffers en ook voor de daders.

Polarisatie overkomen

Omgaan met het massieve kwaad en leed dat “Godvergeten” als een pijnlijke ligwonde raakt, wordt een blijvende opgave voor de kerk en de hele samenleving. Het huidige streven naar synodaliteit is een poging tot antwoord waarbij de klerikale, patriarchaal-hiërarchische machtsstijl ter discussie wordt gesteld. Er is nochtans veel tegenstand. Hoe overkom je polarisatie en diep conflict in een gemeenschap, in een samenleving, op een planeet? De vroege kerk waagde het op duidelijke manier het onrecht en de uitsluitingen in haar eigen rangen aan te kaarten. Het zogenaamde eerste concilie getuigt daarvan (Hnd 15; Galaten 2:11-14): er werd samen gezocht naar een toekomst zonder uitsluitingen waar de stem en de noden van arme mensen ernstig genomen worden.

Kerkelijke machtsstructuren veranderen

Synodaliteit betekent vandaag de bereidheid om de kerkelijke machtsstructuren zo te veranderen dat de dragende kracht die zij zijn om kwaad te verdoezelen of te versterken worden ontmanteld door iedereen – en in het bijzonder de lijdende mensen – stem te geven in de organisatie van de gemeenschap. Het vraagt dat de slachtoffers vrijmoedig kunnen spreken, het vraagt het besef dat hun pijn op vele wijzen uitzaait als een kanker in pijn van anderen en van de gemeenschap, het vraagt de bereidheid om te beluisteren hoe in ieders stem een bijdrage klinkt voor de ganse gemeenschap, voor iedereen, het vraagt verzoening die ons misschien onmogelijk lijkt.

Er moet nog heel veel gebeuren

Synodaliteit is als een wegwijzer, maar er moet nog heel veel gebeuren om een synodale kerk tot stand te brengen. Slachtoffers van misbruik herinneren ons aan het belang van het luisteren zoals de slachtoffers vragen beluisterd te worden: zijn er plekken binnen de kerk waar echt geluisterd wordt? Zijn er kerkelijke structuren die proberen herstel tot stand te brengen? Wordt er voldoende aandacht besteed aan de affectieve vorming van jonge mensen die in de kerk verantwoordelijkheid willen opnemen? Worden er maatregelen getroffen om misbruik en de verdoezeling ervan in de toekomst te vermijden? Zijn er instanties die kritisch genoeg zijn om het misbruik van spiritualiteit en theologie aan te klagen, en om verdoezelende machtsstructuren te ontmaskeren? Krijgen pastorale verantwoordelijken voldoende opleiding

om hun taak naar behoren te vervullen? Zijn er rituelen die toelaten om het aangedane kwaad en het lijden ruimte te geven? Kan de kerk haar eigen eenzijdig mannelijke gezagsstructuren in vraag stellen? Ook stelt zich, onvermijdelijk de vraag: hoe gaan we om met de daders?

God zelf vergeten

Ik heb in het voorgaande heel bewust ook bijbelse teksten en voorbeelden aangehaald. Uit die teksten blijkt veel mededogen, zij bieden ook wijze raad en nodigen uit tot eerlijkheid. Ze zeggen heel duidelijk waar God staat en waartoe God oproept. De slachtoffers van kerkelijk misbruik zijn als Jezus op het kruis. "Godvergeten" betekent voor mij niet "vergeten door God", maar wel dat ik wanneer ik de slachtoffers vergeet, God zelf vergeet.

Bijbelse teksten nodigen ons uit om zowel individueel als institutioneel naar de levengedende diepte te boren: delicaat en kwetsbaar spreken ze van hoop. Ze dragen ook een kritische kracht: ze bemoedigen ons om de hand aan de ploeg te slaan en niet te aarzelen ons eigen handelen en verzuim en het handelen of verzuim van kerkelijke instellingen aan te kaarten. Ze nodigen ons uit om vertrouwen te herstellen en te blijven geloven in de waarde en de goedheid van mensen. Ze nodigen ons op de moeilijke weg van de verzoening Er is echt meer nodig dan wat vandaag gebeurt: dat blijkt zo duidelijk als maar kan uit "Godvergeten".

ENKELE ANDERE TEKSTEN ZOMAAR

Nood breekt wet!

Haalt dit adagium het in Europa en België?"

"Als ik de solidariteit niet heb (c.q. beoefen), ben ik niets' (Paulus, Korinthiërs 13,1)

(Een standpunt van Tony Van Haver, deelnemer aan ons Bijbels Leerhuis)

Sorry, eerst een beetje theorie.

Vaak wordt verwezen naar het adagium 'Dura Lex, sed Lex' (de wet is hard, maar het is de wet) om te stellen dat wij altijd moeten doen wat het recht voorschrijft (hoe pijnlijk of bizar eventueel ook). Dit wordt versterkt met de idee dat indien we dat principe verlaten we in de anarchie terecht komen en/of de dictatuur waar het recht slechts een doekje voor het bloeden is en de wil van de sterkste c/q/ dictator de norm is. Maar soms botsen twee of meer rechten of rechtssystemen. Dan moet de rechter afwegen wat het zwaarst weegt in die concrete bepaalde context. Bv. het recht op privacy of het recht op informatie; het recht op het kennen van je afkomst of het recht op privacy van de donor of het respect voor de moeder? De rechter zal moeten uitmaken welk recht het zwaarst weegt. Of de rechtssystemen van twee landen botsen: geldt bij een gemengd huwelijk de wetgeving van het ene land of dat van het andere in geval van bv. scheiding en kindertoewijzing bijvoorbeeld. De rechter moet dan uitmaken welk recht

in casu het zwaarst weegt (al zijn er hieromtrent in het internationaal privaatsrecht enkele principes). Maar het kan ook dat twee rechten of rechtslogica's ideologisch botsen: bv. het recht op hulp in nood of het recht op toegang tot een bepaald land, met betrekking tot de toegang tot Europa (o.a. Middellandse zee en de Balkan route). Dit staat nog maar eens in het centrum van de berichtgeving.

Ik wil van het *dura lex, sed lex* principe niets afdoen. Ik wil wel n.a.v. een nieuwe film en een nieuw boek hier enige bedenkingen – eerder vragen – bij stellen. Ik heb het dan over de film en het boek 'Commandant' (auteur Sandro Veronesi; cineast Eduardo De Angelis). Deze film opende het festival van Venetië maar geen enkele Belgische distributeur kocht die aan. Het boek is ondertussen ook in het Nederlandse vertaling beschikbaar. Ik leende het zelf uit in de Gentse bibliotheek. Het herinnerde mij aan het toneelstuk van Jan de Hartog: 'Schipper naast God'. Daarnaast verwees ik al vaak ivm het migratievraagstuk. Ik heb zelfs geprobeerd Dominique Willaert (Victoria de Luxe) warm te maken om daarvan een hedendaagse aanpassing te brengen. Maar mijn haring braadde niet. Wellicht was het te bijbels. Inderdaad Jan de Hartog was een fervente Quaker.

Het toneel gaat over een kapitein/eigenaar van een zeeschip. Hij neemt honderden Joden in Duitsland (vóór de oorlog) aan boord om hen naar de USA te brengen. Daar mag hij echter geen haven binnen varen omdat de States geen Joden willen opnemen (neutraliteit weet je wel). Hij probeert meerdere havens maar geraakt er niet binnen en hij wordt 'begeleid' door één of meer Amerikaanse militaire vaartuigen die beletten dat hij de Amerikaanse territoriale wateren binnenvaart. De schipper is een bijbelvaste Hollander die het als zijn morele (christelijke) plicht beschouwt mensen die in nood zijn te redden. Maar hij kan geen weg op en wordt tegengewerkt door zijn eigen bemanning, die hun eigen positie niet willen bemoeilijken. Uiteindelijk heeft hij de 'oplossing' gevonden: hij doet zijn eigen schip zinken zodat die Amerikaanse militaire vaartuigen verplicht zijn die Joden op te nemen, waardoor ze op Amerikaanse bodem zijn. Hij heeft daarmee met zichzelf – met rugdekking via telegrammen met zijn echtgenote – een strijd moeten voeren: offer ik mijn eigendom en mijn broodwinning en misschien mijn leven op om mensen in nood te helpen en niet in plan te laten? Ik geef toe dat de omgang van deze man met de bijbel, zoals beschreven in dat toneelstuk, niet onze insteek is maar.... Dit stuk stelt – in al zijn ouderwetsheid - toch wel pertinente vragen. En die bijbelse achtergrond is op zichzelf (voor ons) niet uitgesloten.

De film en het boek 'Commandant' is een waar gebeurd verhaal: Ik citeer uit de inleiding van het boek: "... commandant Salvatore Todaro, die tijdens de tweede Wereldoorlog midden op de Atlantische oceaan met zijn onderzeeboot (van de Italiaanse Marine) een Belgisch schip tot zinken bracht om vervolgens de bemanning ervan te redden waarmee hij de bevelen van de Duitse admiraal Dönitz (Italië was bondgenoot van het Naziregime) negeerde. ". In de uitleiding schrijft de auteur: "Deze roman bestaat uit gedramatiseerde feiten en historische gebeurtenissen. Sommige namen zijn veranderd en sommige gebeurtenissen en personages zijn om narratieve redenen aangepast of verplaatst in de tijd". Tegen alle regels in redde deze commandant tot drie keer toe de bemanning van het door hem getorpedeerde Belgische schip. Hij slaagt erin deze mensen af te zetten op de Azoren.

Beide kapiteins stellen enerzijds het zeerecht en de bijhorende morele code van 'zeelieden', boven bevelen en (oorlogs)wetten van hun eigen land en haar bondgenoot. Mensen redden en behulpzaam zijn is prioritair voor hen. Het zeerecht en de gedragscode voor zeelieden is voor hen prioritair en ze nemen het risico hun eigen belangen te schaden door hun eigendom op te offeren of door formele bevelen te negeren.

Dit boek en de film situeren zich duidelijk in de verwerking door de Italiaanse auteur en cineast, van de gebeurtenissen van vandaag, in het kader van het Italiaans beleid mbt de bootvluchtelingen. Maar ze refereren naar een ware gebeurtenis tijdens de tweede wereldoorlog.

Weinigen van ons worden voor dergelijke dramatische keuzes gesteld. Maar we worden wel geconfronteerd met het ondergeschikt maken door Europa en haar lidstaten (o.m. België) van mensenrechten en zorg c.q. hulpplicht aan politiek en economisch eigenbelang. We worden zelfs geconfronteerd met een staatssecretaris die formeel en duidelijk zegt dat ze de uitspraak van de Raad van State naast zich neerlegt en bij haar beleid blijft waardoor slechts een deel van de vluchtelingen in België het wettelijk gegarandeerd onthaal krijgen.

Die twee kapiteins hebben zich nooit de vraag gesteld naar het draagvlak bij hun bemanning. Onze beleidsverantwoordelijken schermen met het 'ontbreken' van dat draagvlak maar doen ook niets om het te creëren of versterken. Die kapiteins gingen de confrontatie met hun bemanning wel aan en werkten zo aan een draagvlak.

Wat ook heel mooi is, is de inhoudelijke rugdekking (niet in juridische zin) die ze zoeken bij hun echtgenote. En ook valt het vertrouwen in de goede afloop op bij beiden. Een overtuiging die bergen verzet. In de tweede casus wijken zelfs Engelse oorlogsschepen uit om de onderzeeër door te laten omdat ze respecteren dat er schipbreukelingen aan boord zijn. En dat in volle oorlog!!! Maar blijkbaar is het respect voor mensenrechten en zeerecht voor meerdere mensen een duty (plicht).

Ik wil hiermee niemand welke overtuiging of opdracht ook opdringen. Het is alleen een goede aanleiding om erover na te denken en erover samen te praten. En zou er echt geen middel gevonden worden om die film tot hier te krijgen en er de boer mee op te gaan? (maar wat met de dure ondertitelingskosten?)

Ik denk dat we moeten blijven schudden aan de boom. Het probleem is er nog altijd en wordt niet kleiner. En we merken dat hulpverleners (schepen van ngo's op de M.Z bv maar ook actiegroepen bij ons) bijna belet worden om hun taak (redden en bijstaan van mensen in nood) uit te voeren. Hen wordt het in elk geval moeilijk gemaakt. En Europa raakt het niet eens over een gezamenlijk gecoördineerd beleid. En nog sterker: onze staatssecretaris legt de wet én de gerechtelijke arresten naast zich neer. Het is allemaal niet simpel, maar beide aangehaalde verhalen (toneel, boek, film) kunnen een trigger zijn om na te denken over onze attitude ter zake.

Ik ben een grote verdediger van het adagium *dura lex, sed lex*, net omdat het verlaten ervan willekeurig meebrengt (om een eufemisme te gebruiken). Maar zoals iemand het verwoordde in een gesprek met de bisschop van Gent mbt Afgaanse vluchtelingen – gesprek waarbij het langs bisschopszijde stil bleef): er is ook nog het principe van 'nood breekt wet'. En in sommige gevallen is dit prioritair. Niet alleen ons moreel kompas leert ons dat; het is al meerdere keren door rechters in België en in andere Europese landen bevestigd. Maar al helpt een rechterlijke beslissing niet om de overheid bij haar zinnen te brengen, ik hoop dat wij dat niet nodig hebben om onze menselijke verantwoordelijkheid effectief op te nemen.

We moeten op zijn minst de betrokken verantwoordelijken de nodige vragen stellen en zwijgen is dus geen optie. En ja, het kan zijn dat er wat 'nadelen' zijn voor onszelf of voor onze maatschappij. En dan?

Het is correct te stellen dat de problemen en de vragen enorm groot en ingewikkeld zijn. Maar ons fort Europa versterken (met de hulp van enkele autocraten) zal nooit een blijvende oplossing bieden. De grond van de zaak (de internationale ongelijke verdeling) moet aangepakt worden. En ondertussen? Op zijn minst mensen redden en verzorgen! Wat het ook meebrengt. Onze heilige plicht!

'In memoriam EU: wie kan zijn handen nog in onschuld wassen?'

Martha Balthazar - theatermaakster.

Knack van 28/06/2023

Wie niet wegkijkt, heeft gezien: de schipbreuk van ons allemaal.

Wanneer valt onze minuut stilte? Of blijft daar niets van over te midden van deze verstomming? Hoeveel mensen zwijgen we dagelijks dood? Kondigen we straks de rouw aan? Gaan alle Europese vlaggen halfstok? Durven we te treuren om zij wier bestaan we niet erkennen, zelfs voor de dood hen trof? Duiden we ook daders aan, of kunnen we enkel slachtoffers tellen?

70 dood gevonden, 500 dood vermist. Wie niet weg is, heeft de boot gemist. Wie vertrekt, is voor altijd verloren in de mazen van het net. Het continent met de grootste bek kijkt toe met een mond vol tanden. Het Westen is het noorden kwijt, het zelfverklaarde moreel kompas van de wereld kiepert stilletjes de ethiek over boord. Bang om te kapseizen, om koers te wijzigen, om na een lange geschiedenis van roven voor één keer de nederzetting te zijn. Laat de rest maar dwalen, zeggen ze vanaf de kade, de wetteloze wet van de sterkste is hard, maar wij hebben praatjes genoeg om het te verklaren. Wij zijn rotsvast van onze grenzen overtuigd, de rots in de zelfgemaakte branding. Eentje waar je je niet aan mag vastklampen maar keihard tegenaan moet rammen.

Afschrikingspolitiek heet dat, de harde hand van Europa duwt van zich af wat het niet hebben kan. Terwijl dezelfde hand neemt, miserie uitbesteedt, mensen van hun land vervreemdt. Wie kan hier zijn handen nog in onschuld wassen? Zichzelf vrijpleiten met berekende onwetendheid? Mensen aan bureaus zijn in de regel geen moordenaars. Wij zijn de leegte waarin wordt geschreeuwd, de stilte waarop het recht tot onrecht breekt. Het continent van ongebonden ondernemers en autonome denkers, van al die vrijemeningmensen, schikt zich uiteindelijk naar de machthebbers. We beslissen onze verkozen goden te geloven als ze zeggen dat het niet anders kan. Want ach ja, hulp die niet komt, is sowieso te laat. We vinden het wel erg, maar het is ook gewoon hoe het nu eenmaal gaat. 570 en we tellen door, de zee die we als slotgracht gebruiken kleurt vurig rood. De soldaten op het vasteland beweren het ook niet te weten. Ze wijzen naar elkaar, met vingers als geweren. Befehl ist Befehl en de moraal is maar banaal. Wie niet wegkijkt, heeft gezien: de schipbreuk van ons allemaal.

Bart Eeckhout, hoofdcommentator De Morgen op 6 juli 2023.

Je zou het ironisch kunnen noemen, maar dan op een uiterst bittere manier. Terwijl Vladimir Poetin in de Oekraïense loopgraven op de limieten loopt van zijn oorlogszuchtige imperialisme, dringt zijn ideologie steeds dieper door in de vezels van onze samenleving, en zelfs van onze gezinnen.

Dat zit zo. Toen de oorlog in Oekraïne nog slechts een schermutseling was rond het door Rusland gewelddadig veroverde Krim-gebied bejubelde Europees uiterst rechts Vladimir Poetin nog vrijuit als ideologisch boegbeeld en inspirator. Hier stond een leider die durfde ingaan tegen de liberale, westerse rechtsstaat met zijn door uiterst rechts verfoeide vrijheden en rechten voor elkeen ongeacht geslacht, afkomst of gaardheid. Hier stond de verdediger van de christelijke waarden en van een samenleving waar een man nog een man kon zijn, aan het hoofd van een gezin met de vrouw in een ondergeschikte rol.

Sinds Poetin zijn bloeddorstige oorlog in Oekraïne startte - en vooral sinds die oorlog vastliep - is Europees uiterst rechts wat zuiniger met de Poetin-propaganda (op een enkele Thierry Baudet

in Nederland na), maar de machistisch-autoritaire wereldbeschouwing is verre van weg. Het is een van de conclusies die je kunt trekken uit het belangwekkende en zorgwekkende onderzoek dat collega Bruno Struys in deze krant publiceerde over de intimidaties en insinuaties waarmee extreemrechtse activisten rond oud-Kamerlid Dries Van Langenhove de strijd opvoeren tegen de lgbtq-gemeenschap.

Dit gaat verder dan het stelen en verbranden van regenboogvlaggen. Terecht wordt het verband gelegd met een internationale, groeiende beweging waarin homoseksualiteit, andersgeaardheid of gendergelijkheid opnieuw worden gestigmatiseerd en zelfs gecriminaliseerd, als een ideologie die jonge geesten probeert te 'verweken' en te 'vergiftigen'. Dat klinkt als een meelijwekkend, marginaal fenomeen binnen extreemrechts, maar dat klopt niet meer.

Het plaatje is nog breder. Vanuit dat homofobe activisme is het verband snel gelegd naar fenomenen die snel opgang maken bij vele, doodgewone puberjongens. Via platformen als YouTube en TikTok worden zij getrokken naar video's die van tips voor lichamelijke ontplooiing gaan naar fantasieën over vrouwenhaat, snel geld verdienen en complotten over het 'uitschakelen' van het mannelijk geslacht, zo toont onderzoek van de Nederlandse krant NRC. Dat klinkt nogal bij de haren getrokken maar bij jonge mannen vol adolescentie zelftwijfel vinden zulke extreme boodschappen een gewillig oor.

We onderschatten dat beter niet. Noem een internetfenomeen als Andrew Tate gerust een criminele clown, maar het is belangrijk zijn succes bij jongeren niet weg te zetten als een vluchtige hype. Steeds meer jonge jongens lopen op school tegen een omgeving aan die hen minder lijkt te liggen. Ze doen het minder goed dan meisjes, haken vaker af en vertonen meer deviant gedrag. Het is belangrijk dat op die frustraties een empathisch antwoord gevonden wordt. Zodat zij niet de voedingsbodem worden voor een breed gedeeld wereldbeeld vol haat tegenover mondige vrouwen, homo's of andersdenkenden.

Jebbron Info

Wens je Jebbron-Info niet meer te ontvangen, geef dan een seintje via mail.

Jebbron vzw ; Open Huis voor Vorming en Pastoraat

Nieuw Mailadres : jebbron@jebbron.be

Nieuwe Website www.jebbron.be

Nieuw Postadres: Hogeweg 50, 9320 Erembodegem

Raad van Bestuur: Inge De Bruyn, Paul De Witte, Luc D'Hooghe, Annie Maes, Kristien Renneboog, Erik Van Assche

Liturgieverantwoordelijke Paul De Witte